

ప్రతిషాటి శేతీకోర్తావీళ - 2

ఆంవెలటి పద్మలు

పత్రిషాటి రమేష్ నెయ్యాలు

కవి పరిచయం

పత్రిషాటి రమేష్ నాయుడు

MA, B.Ed.

1. “సహార్డ కవి మిత్ర”: తెలుగు కవితా పైభాషణం ప్రైదరూబాద్ వారిచే (2017)
 2. “తభినన వేషమన” శ్రీ పాటూరి రాజన్న ట్రుస్టీ మరియు అమర రాజు బాట్రురీన్ తిరుపతి (2020)

పొందిన సాహితీ పురస్కరములు

1. కుప్పం రెడ్డమ్మ సాహితీ పురస్కారం “సమాజపు సమాధి” (జిల్లా ఉత్తమ వచన కవితా సంపుటి రూ. 5,000/- నగదు బహుమతి 2018)
 2. గుర్తం జాపువా సాహిత్య పురస్కారం (చిత్తారు జిల్లా రచయితల సంఘం వారిచే ఉత్తమ కవిత విజేత 2018)
 3. శ్రీ కట్టమంచి రామలింగారెడ్డి స్వరూపక అవార్డు (ఖండోబద్ధ కవిత్వం రాష్ట్రాన్ని తృతీయ విజేత 2022)
 4. కుప్పం రెడ్డమ్మ సాహితీ పురస్కారం (ఖండోబద్ధ కవిత్వము రూ. 10,000/- నగదు బహుమతి 2022)
 5. ఉగాది పురస్కారం (జిల్లా కలెక్టర్ చిత్తారు 2022)
 6. చిత్తారు జిల్లా ఉత్తమ ఉపాధ్యాయ అవార్డు (2019)

సన్మానం పొందిన ఇతర కవి సమ్ముఖులు నాపాతీ సత్కారులు

1. ప్రపంచ రికార్డు కవి సమ్మేళనం అనంతపురం (2017)
 2. తెలుగు సాహితీ సాంస్కృతిక సమితి పులమనేరు (2019 – 2021)
 3. గురజాడ ఫ్యాండేషన్ ఉగాది పురస్కారం (2018)
 4. గార్డీయ సాహితీ పురస్కారం సదుం (2019)
 5. మదనప్పర్లి సాహితీ కళా వేదిక పురస్కారం (2019)

ప్రశ్నల వారంలోని ప్రశ్నలని అటుకు : పత్రిపాటి రమేష్వర్న నాయుడు, కుక్కల పథి, ధామలచేరువు పోస్ట్, పొకల మండలం, తిరుపతి జిల్లా - 517152 ఫోన్ : 9491776837, 7989784117

అంకితం

స్వగ్రహీ శ్రీమతి వట్టికుండ జానకమ్మ - శ్రీ వట్టికుండ కృష్ణము నాయుడు గాలికి

పత్రిపాటి సతకరత్వావంతి - 2 అంకితం

ఆ.వె

వట్టికుండ వంశ వైతాళికులుగాను,
జానకమ్మ వెలిగె జాబిలమ్మ
కృష్ణిని నమ్మకాన్న కృష్ణము నాయుడు !
ధన్యజీవులైన త్యాగధనులు.

కవి: పత్రిపాటి రమేష్ నాయుడు

పున్నక ఇంజెరణ కర్తలు

శ్రీ విష్ణుకుండ రఘు బాబు నాయుడు - శ్రీమతి మధువి

శ్రీ విష్ణుకుండ లెంకణ రము నాయుడు - శ్రీమతి ఉపామా

పద్యం బాగా వలుచబడి, చందోబద్ద కవిత్వం రచనలు బాగా తక్కువగా ఉన్న సమయంలో, ప్రపంచం మొత్తం ఆంగ్లభాష వెంట పరుగులు తీస్తున్న తరుణంలో, తెలుగు భాషను బ్రతికించుకోవడానికి, పద్యాన్ని పదిలంగా ఉంచడానికి చేసే ప్రయత్నంలో భాగంగానే మిత్రుడు పత్తిపాటి రమేష్ నాయుడు రచించిన పత్తిపాటి శతక రత్నావళి ఒక లక్ష్మింగా కనిపిస్తోంది.

పద్యం తెలుగు వారికి మాత్రమే సాంతమైన ప్రక్రియ. ఆదికవి నన్నయ నుండి నేటి నారాయణరెడ్డి వరకు తెలుగు భాష అనేక ప్రక్రియలతో తెలుగు ప్రజలను అలరించడమే కాకుండా, సమాజానికి దిక్కుచిలా ఉపయోగపడిందనడంలో సందేహం లేదు. రాజుల పరిపాలనలో ఉన్నత శిఖరాలను అధిరోహించిన తెలుగు పద్యం నేడు పారకులు లేక, కవులు కరువై వెలవెలబోతోంది. భాష గ్రాంథికం నుండి వ్యాపారికంగా మారిపోయింది. ప్రభంధ సాహిత్యం కాస్త వలచబడి పోయన ఈ తరుణంలో, అలతి అలతి పదాలతో, చిన్న పిల్లలకు కూడా అర్థమయ్యే రీతిలో, అందమైన ఆటవెలది పద్యాలతో పత్తిపాటి శతక రత్నావళి మన ముందుకు తీసుకురావడం సంతోషించదగ్గ విషయం. అందుకు మిత్రుడు పత్తిపాటి రమేష్ నాయుడు గారిని అభినందించక తప్పదు. ఎందుకంటే రచయిత కనీసం తెలుగు పండితులు కాదు ఎం. ఏ, తెలుగు కూడా చదవలేదు. కేవలం భాష మీద ఉన్న అభిమానం, రాయాలనే పట్టుదల మాత్రమే పత్తిపాటి రమేష్లో నాకు కనిపిస్తోంది. మేమిద్దరం 1986 - 89 మధ్య శ్రీ గోవిందరాజ స్వామి ఆర్ట్ కళాశాల తిరుపతిలో కలిసి చదువుకున్నాం. 1989లో పత్తిపాటి రమేష్ జాతీయ సేవా పథకం నుండి డిలీ రిపబ్లిక్ దే పెరేడ్లో పాల్గొన్నాడు. ఆ రోజుల్లో ఎలాంటి ఉత్సాహమే నా మిత్రుడు రమేష్ నాయుడులో నేడు కనిపిస్తోంది.

లలితకళలో సాహిత్యం ఉన్నతమైనది. సమాజానికి దిశా నిర్దేశం చేయగలుగుతుంది. కర్తవ్యాన్ని సజీవంగా ఉంచగలుగుతుంది. పారకులను అలరించ కలుగుతుంది. కావున ఇలాంటి సాహిత్యాన్ని సమాజంలోకి ముఖ్యంగా పారశాల విద్యార్థులకు అందజేయవలసి ఆవశ్యకత ఎంతైనా ఉండని తెలియజేస్తూ... మిత్రుడు పత్రిపాటి కలం నుండి మరిన్ని రచనలు రావాలని ఆకాంక్షిస్తూ...
ఆశేషులతో...

ఇట్లు

మువ్వా రామలింగం,
జాయింట్ డైరెక్టర్ సర్వీసెస్,
పారశాల విధ్య శాఖ, అమరావతి.

ప్రచురణ : పత్రిపాటి ప్రచురణలు

**అడ్రెస్ : కుక్కల పల్లి, దామలచెరువు పోస్టు, పాకాల మండలం,
తిరుపతి జిల్లా - 517152**

ఫోన్ : 7989784117, 9491776837

ముద్రణ : ప్రజాశక్తి ప్రింటర్స్ & పల్లిపర్స్ తిరుపతి. 9490099257

మొదటి ముద్రణ : 2022

కాపీలు : 2000

విడిప్రతి ధర : రూ.50/-లు

మున్సుడి

దా॥ వల్లేరి హరినాయను,
తెలుగు విభాంతోపన్యాసకులు. చిత్తారు.

వత్తిపాటి రవేష్ నాయుడు గారు ఉదాత్మమైన ఉపాధ్యాయ వృత్తిలో ఉంటూ, కవిత్వము ప్రవృత్తిగా స్వీకరించిన ధన్యలు. ఈ శతకానికి ముందే మూడు వచన కవితా సంపటాలు, రెండు శతక కావ్యాలను పొరకలోకానికందించి వారి మెప్పు పొందారు. వీరు ప్రాసిన పత్తిపాటి శతక రత్నావళి ద్విశతకానికి 10-04-2022 తేదీన కుప్పం రెడ్డమ్మ సాహితీ పురస్కారం తో పాటు, పదివేల రూపాయలు నగదు బహుమతి రావడం పత్తిపాటి వారి శతక ప్రాముఖ్యాన్ని, ప్రాశస్యాన్ని తెలియజేస్తున్నది. వర్తమానం లో జరుగుతున్న ప్రతి విషయాన్ని నిశితంగా పరిశీలిస్తూ వచన కవిత రూపంలో, పద్యాల రూపంలో చరవాణి ద్వారా వీక్షకులకు పంపడం వీరి నిత్య దినచర్యలో భాగం. సమాజాన్ని ఎంత సన్నిహితంగా, సంఘటనలను ఎంత సునిశితంగా గమనిస్తున్నారో వీరి చరవాణి కవితలు చూస్తే తెలుస్తుంది. “కవి వర్తమానంలో జీవిస్తూ భవిష్యత్తును దర్శించాలి” అనే వాక్యం కవికి అక్షరాల సరిపోతుంది.

సంఘంలోను, సమాజంలోను, తాను చూచిన, చూస్తున్న అంశాలు, అనుభవాలు, స్వందనలు కవికి ప్రేరణలు అవుతాయి. ఈ ప్రేరణే సమాజం తనకున్న బాధ్యతను కవికి ప్రత్యేక్షణంగా గుర్తు చేస్తునే ఉంటుంది. సమాజం ఎదుర్కొంటున్న సమస్యలు తన సమస్యగా భావించి స్వందిస్తాడు కవి. ఆ స్వందనకు ప్రతిరూపమే కవిత. కవి వ్యక్తిగతంగా ఉపాధ్యాయ వృత్తిలో ఉన్నా, సంఘజీవిగా ఉపాధ్యాయ సంఘంలో క్రియాశీలక పాత్ర నిర్వహిస్తూ ఉన్నాడు. వృత్తిగత సమస్యలకు పరిష్కారానికి సంఘ సభ్యుడిగా తన వంతు సహకారం అందిస్తున్నాడు. హరివిల్లు లలితకళా వేదిక ఉపాధ్యక్షుడిగా, చైతన్య సాహితీ సంస్థ క్రియాశీలక సభ్యుడిగా, చిత్తారు జిల్లా రచయితల సంఘంలో శాశ్వత సభ్యుడిగా, జనవిజ్ఞాన వేదికలో సభ్యుడిగా, వీతువాదాన్ని, శాస్త్రీయ దృక్పథాన్ని పెంపాందించి, జనబాహుళ్యంలో అంధ విశ్వాసాలను, అశాస్త్రీయ పద్ధతులను ఉపాధ్యాయుడుగా, బాధ్యత గల పౌరుడిగా పత్తిపాటి రమేష్ గారు తన కర్తవ్యంగా భావించారు. ఇలా విభిన్న సంఘాలలో చురుకైన పాత్ర నిర్వహిస్తూ ఉండడంవల్ల తన ఆలోచన, అవగాహన, అనుభవాల విస్తృతికి, కమ్మని కవితలు ఉధృవించడానికి కారణంగా మారాయి.

కప్పోలకు, కన్నీళ్లకు, అసమానతలకు, అన్యాయాలకు, సున్నిత మనసులైన కవులు అమితంగా స్వందిస్తారు. ఆ స్వందన వల్ల దుఃఖం కలిగి, గుండె కరిగి, కవి నుండి కవిత పుట్టుకొస్తుందని వివరిస్తూ...

కళ్ళలోన నీరు కదిలితే మెల్లగా,

కలము తోడ కవిత కవనమౌను,

కరుగు గుండెనుండి కవి పుట్టు తీరురా! (13) అన్న పద్యంలో

“ కష్టజీవికి ముందు వెనుక ఉన్న వాడు కవి ” అని చెప్పిన శ్రీశ్రీ గారి నిర్వచనానికి అతికినట్లు ఉన్న ఈ పద్యం మేలుబంతిగా చెప్పవచ్చు.

ఈ శతకంలో మాతృభాష మొదలుకొని మన నాయకుల తీరుతెన్నుల వరకు పలు అంశాలను కవి స్పృశించాడు. కర్మకుల కష్టాలు, ఉద్యోగుల వ్యధలు, పరిష్కారం కాని సమస్యలు, సంఘ నాయకుల నటనలు, ప్రభుత్వ విధానాలు, స్త్రీల సమస్యలు ఇలా అనేక విషయాలపై తన అభిప్రాయాలను కవి వ్యక్తికరించాడు. శతకం లోని పద్య పాదాలు కొన్ని సామేతలుగా నిత్య వ్యవహరంలో ఒదిగి పోయేటట్లు, సాగసైన పద ప్రయోగాలు ఇందున్నాయి. ఉదాహరణకు

కులము కాదు మనకు గుణమే ప్రధానము,

మతము చూడవలడు మనిషి యందు,

కళ్ళ తెరిచి చూడు కుళ్ళిన లోకాన్ని !

నోటిమాట జార చేటుదెచ్చు మనకు,

జీతమివ్వలేక కోతలు వలదయా, ఇలాంటివి శతకంలో అధికంగా కనిపిస్తాయి.

ఈ శతకంలో లోకరీతిని, నీతిని తెలియజెప్పడం, మాతృభాషపై మమకారం కల్పించడం, తల్లిదండ్రులు, గురువులు, పెద్దల యొడ గౌరవ మర్యాదలు ప్రకటించడం, చట్టాలను గౌరవించడం. మూర్ఖనమ్మకాలను నిరసిస్తూ శాస్త్రియ దృక్పథాన్ని పెంచుకోవటం, ప్రకృతి పరిరక్షణ మొదలైన అంశాలపై పరితలకు ఆసక్తి కలుగునట్లు పద్య రచన చేశారు.

రైతుల దైన్యం, అభం శుభం తెలియని చిన్నారులపై ఆకృత్యాలు, కులమతాల కుళ్ళు, ఉద్యోగాల ప్రస్తావన, నాయకుల మోసపూరిత వాగ్దానాలు, బడుగు బలహీన వర్గాల స్థితిగతులు, ఇలాఎన్నో సంగతులు ఈ శతకంలో ప్రస్తావించబడ్డాయి. సులభశైలిలో పద్యాలున్నా, అక్రాస్యలకు కూడా అర్థం కావాలనే భావనతో వివరణ కూడా ప్రాయిడం కవి ముందు చూపుకు నిదర్శనం. ఇంత మంచి శతకాన్ని ప్రాసిన రమేష్ నాయుడు గారిని అభినందిస్తూ... మరిన్ని ప్రజోపయోగ కావ్యాలు ఏరి కలం నుండి రావాలని ఆకాంక్షిస్తూ... మీ....

వల్లేరి హరి నాయుడు,

తెలుగు విక్రాంతోపన్యాసకులు.

చిత్తరు. చరవాణి 94412 65272

పత్రిపాటి ద్విశతకం

1. పాయసంబు కన్న పాలకన్నను మిన్న,
తేనె కన్న మిన్న తియ్యనైన,
తెలుగు కన్న మిన్న దేదియూ లేదురా!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

పాయసము కన్నా, పాలకన్నా, తేనె కన్నా మరి ఏ మధురమైన వస్తువుకన్నా తెలుగు ఎంతో గొప్పదని భావము.

2. మల్లె కన్న మిన్న తెల్లనైన తెలుగు,
సన్నజాజి కన్న వెన్న కన్న,
తేటయైన తెలుగు మేటియై వెలిగెరా!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

మల్లె కన్నా, సన్నజాజి పూల కన్నా, వెన్న కన్నా తెల్లనైన తేట తెలుగు ఇతర భాషల కన్నా మేటిగా గుర్తింపు పొందినది భావము.

3. బంతి పూలకన్న పారిజాతముకన్న,
కురుల లోన విరియు సిరులకన్న,
తెలుగుభాష మనది వెలుగులు నింపురా!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

బంతిపూలు, పారిజాతము మొదలైన పుప్పులు అందమైన జడను చేరి కురిపించే సిరుల కన్నా, మన తెలుగు భాష సాహితీ వెలుగులను వెదజల్లినదని భావము.

4. రత్నగర్భ కన్న రంభకన్నను మిన్న,
కోమలాంగి చూపు కోపుకన్న,
సాగసుకన్న మిన్న సాంపైన తెలుగురా!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

భూదేవి కన్నా, స్వరమున రంభ కన్నా, అందగతై చూపు వలపు కన్నా, వీరందరికీ ఉన్న సాగసు కన్నా కూడా మన తెలుగు సాంపైనదని భావము.

5. సాగరమ్మ దాట సాహసించినగాని,
 జన్మభూమి పైన జగతి పైన,
 తెలుగు మాటలూడ తెంపును చూపుమా!
 పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

నీవు పుట్టిన భూమి లో నివసించిన గానీ, లేక సముద్రమును దాటి ఇతర దేశాలకు వెళ్లిన గాని మాతృభాష అయిన తెలుగును మరచిపోరాదని భావము.

6. పంట పొలములందు పల్లేరుగాయలు,
 వృద్ధిచెందులేర పృధ్వయందు,
 అల్పమైనయట్ట ఆక్రమించునవని!
 పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

పంట పొలములలో పల్లేరు కాయలు వృద్ధి చెందిన విధంగా అల్పబడ్డి కలవారు ఈ భూమి మీద అభివృద్ధి చెందుతారని భావము.

7. చీకటీంట నుండ చిన్న దీపమెచాలు,
 సూర్య కాంతి వలదు చూచుటకును,
 అవసరాన్ని బట్టి ఆశలు పుట్టురా!
 పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

చిమ్ముచీకట్లో చిన్న దీపం ఉంటే చాలు దానికి సూర్యాని కాంతి అవసరం లేదు.
 అలాగే మన అవసరాన్ని బట్టి ఆశలు పుట్టుకొస్తాయని భావము.

8. కంట నీరుగార్జ కప్పాలకడవిలో,
 వెన్నుతట్టినపుడె బెంగతీర,
 ఊతమిచ్చిచూడ ఓటమే లేదురా!
 పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

కప్పాలు వచ్చినప్పుడు కళ్ళలో నీరు సహజంగానే వస్తుంది. అలాంటప్పుడు ఎవరైనా వెన్నుతట్టిద్దేయం చెప్పి సహాయంగా నిలిచినప్పుడు వారికి ఓటమే ఉండదని భావము.

9. తమ్మి నీటయుండ తామరాకందుము,
పిండి వంటలిడగ విస్తరాక,
ఎత్తి పారవేయ ఎంగిలాకందురే!
పత్తిపాచి మాట పసిడి మూట.

నీళ్ళ లో ఉనిపుడు తామరాక, పిండివంటలు పెట్టినపుడు విస్తరాక, అలాగే తిని పార వేసేటపుడు ఎంగిలాకు అని అంటారు. ఒకే వస్తువుకు దాని అవసరాన్ని, స్థానాన్ని బట్టి విలువ మారుతుందని భావము.

10. డబ్బు లోన పుట్టి డబ్బులో పెరిగినా!
జ్రమను చేయలేదు చక్కగాను,
కడుపు కాలినపుడు కష్టమే దిక్కురా!
పత్తిపాచి మాట పసిడి మూట.

బాగా డబ్బు, సంపద లో పుట్టి పెరిగిన వాడు ఎక్కువగా కష్టపడలేదు. కానీ ప్రతి మనిషికి ఆకలి వేసినపుడు కష్టం విలువ తెలుస్తుందని భావము.

11. మనిషి పుట్టుకెట్లు మరణించుటదియెట్లు?
మధ్యలోన మనిషి మారుటెట్లు?
నటుల జేసి మనల నాడించుటెట్లురా?
పత్తిపాచి మాట పసిడి మూట.

ఈ సృష్టిలో మనిషికి జననము, మరణము సహజం ఈ రెండింటి మధ్య మనిషి నటించడం, అవసరాల బట్టి మారిపోవడం కూడా సహజమే అని భావము.

12. కోట్ల సంపదున్న కోర్కెలు నీకున్న,
కూడు కుంభమున్న గూడుయున్న,
తలచూడ చదువె తలరాత మార్పురా!
పత్తిపాచి మాట పసిడి మూట.

మనిషికి కోట్ల సంపద ఉన్నా! కోర్కెలు మెండుగా ఉన్నా! మంచి ఆహారము, ఇల్లు ఉన్నా కూడా ఇవేవీ శాశ్వతము కావు. మన తెలివితేటలను నిర్ణయించేది చదువేనని భావము.

13. కళ్ళలోన నీరు కదిలితే మెల్లగా,
కలము తోడ కలత కవనమౌను,
కరుగు గుండె నుండి కవిపుట్టి తీరురా!
పత్రిపాటి మాట పసిడి ముాట.

కవి కళ్ళలో కదిలే నీటితో కలాన్ని ఉపయోగించి కవితలు ప్రాస్తాడు. అలాంటి ద్రవించే హృదయం నుండి కవి జన్మిస్తాడని భావము.

14. పొదుపు చేయ డలచి పూటపూట తిరిగి,
పూల పైన వాలి ప్రోగుచేయు,
నెలలు కూడబెట్టి నింపురా తేసీగ!
పత్రిపాటి మాట పసిడి ముాట.

పూలలో మకరందం కొరకు తేసీగ ప్రతి పుష్టిపైన వాలి సేకరిస్తుంది. ఆ విధంగా మనం కూడా పొదుపు చేయాలని భావము.

15. కల్లబొల్లి మాట కపటాల మూటరా,
ఎప్పుడైన గాని గుప్పుమనుర
నీతి నిల్చు గదర నిత్యమై భువిపైన!
పత్రిపాటి మాట పసిడి ముాట.

కల్లబొల్లి మాటలు ఎప్పుడూ అసత్యాలే ! అవి ఎప్పుడైనా నిప్పు లాగా బయట పడతాయి కానీ భూమిపై నీతి వాక్యాలు ఎప్పుడు నిలబడే ఉంటాయని భావము.

16. ఆకలైన జీవి కమ్మతంబు వలదురా,
నిద్రగొన్న చెట్లు నీడ చాలు,
అవసరాల బట్టి నరుడన్ని వీడురా!
పత్రిపాటి మాట పసిడి ముాట.

ఆకలైన వాడికి అమృతము ఇవ్వాల్సిన పనిలేదు. బాగా నిద్ర వచ్చినపుడు చెట్లు నీడైనా సరిపోతుంది. మనిషి అవసరాలను బట్టి తను కొన్నింటిని విడిచిపెడతాడని భావము.

17. వైద్యులంత జేరి వాడము జేసిరి,
ఉప్పు తినగ మనకు ముప్పటంచు,
చప్పనైన కూడు శక్తినేమిచ్చురా,
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

ఉప్పు తింటే మనకు ముప్పు కలుగుతుందని వైద్యులు చెప్పుకనే చెబుతారు. కానీ కష్టజీవికి ఉప్పు లేని చప్పని అన్నము శక్తిని ఇవ్వజాలదని భావము.

18. బంధు మిత్రులెల్ల బ్రతికియున్నప్పుడు,
చుట్టుఘైనగాని చూడరోయి,
పోయినపుడు గొప్ప భోజన మేలరా!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

బంధువులు, స్నేహితులు, చుట్టులు బ్రతికి ఉన్నప్పుడు వారి మంచి చెడ్డలు చూడకుండా చనిపోయిన తర్వాత గొప్పగా భోజన ఏర్పాట్లు చేయడం వృధా అని భావము.

19. వప్పుమెంత వెలను పలికినా ధరణిలో,
చిరిగి పోగ విడువ చింతయేల,
ప్రాణమున్న వరకె బాధలు నరునికి,
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

ఎంత గొప్ప విలువ కలిగిన బట్టలైనా చిరిగి పోగానే విడిచిపెడతారు. అలాగే ఎంత గొప్ప వ్యక్తి కైనా ప్రాణం ఉన్నంత వరకే ఈ కష్టాలు అని భావము.

20. కాళ్ళ జోడుకెంత కనకంబు పొదిగినా,
తలనుజేరబోదు తలచినంత,
ముక్కి పొంద లేదు మూర్ఖుడైన నరుడు!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

బంగారుతో కాళ్ళజోడు (చెప్పులు) చేయించిన అది తల పైన పెట్టుకోలేము. అలాగే మూర్ఖుడైన వాడు ముక్కి పొందలేదని భావం.

21. మూర్ఖుడైనవాడు మురిపెంబు నెరుగడు,
పిరికిపంద యెపుడు పరుగులెత్తు,
బానిసైనవాడు బాధ్యత నెరుగడు!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

మంద బుధి కలిగిన వాడు ముర్దు మురిపాలు ఎరుగడు. పిరికిపంద అయిన వాడు ఎప్పుడూ పారిపోతాడు. అలాగే బానిస అయిన వ్యక్తి బాధ్యతను తీసుకోడని భావము.

22. దేవుడన్నవాడు తిన్నగాతానుండు,
బాధ పెట్టబోచు భక్తి చేత,
సాటి మనిషి వలనె సంకటముల్ గల్లు!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

దేవుడు అన్న వాడు మనుషులకు హాని చేయడు. మనకు సాటి మనుషుల వల్లనే సమస్యలు ఏర్పడుతాయని భావము.

23. తినగ తినగ వెగటు తియ్యని చెక్కెర,
తినగ తినగ వేప తియ్యగుండు,
శత్రువైన చివర మిత్రుడై తీరురా!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

చెక్కెర తినగా తినగా వెగటు పుడుతుంది, కానీ వేపాకు తినగా తినగా తీయగా మారుతుంది. ఆ విధంగానే శత్రువు కూడా ఒకనాటికి మిత్రుడుగా మారుతాడని భావము.

24. ధనము, బలము జూచి దరిచేరు బంధువు
అందములకు కలుగు బంధములును,
అవసరాన స్నేహ మదినిల్వదెప్పుడూ!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

డబ్బు చూసి దగ్గరకు చేరు బంధువులు, అందం చూసి పెనవేసుకున్న బంధాలు, అవసరానికి ఏర్పడే స్నేహం కలకాలం నిలువదని భావము.

25. ఇంటి నిండ జనము కంటినిండ నిదుర,
కడుపుకింత బువ్వ కమ్మగాను,
చక్కనైన బ్రతుకు సంతోషమిచ్చురా!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

ఇంటి నిండగా కటుంబ సభ్యులు, కంటికింపుగా వచ్చే నిద్ర, కడుపునిండా ఆహారము, ఇవన్నీ ఉన్న మంచి జీవితము సంతోషంగా ఉంటుందని భావము.

26. చేయకూడని పని చేతులారగజేసి,
భక్తి ముసుగులోన రక్తికోరి,
దైవ చింతవీడి తత్వంబులేలరా!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

భక్తి పేరు చెప్పి చేయకూడని పనులన్నీ చేసి, దేవుని తలుచుకోకుండా ఇతరులకు తత్వ బోధన చేయడం సరి కాదని భావము.

27. చేరెడంత బొట్టు మూరకొక్కల్చిదీసి
జనులనుద్దరింప జందెమేల,
ప్రజల కళ్ళగప్పి పాపిష్టి పనులేల!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

శరీరముపై పెద్దపెద్ద బొట్టు, నామాలు పెట్టి, జెందెం ధరించి ఆపై ప్రజల కళ్ళగప్పి పాపపు పనులు చేయడం ఎందుకని భావము.

28. పరుల కీడుగోరి పథకమ్ము రచియించి,
ఆస్తి కొల్లగొట్ట అమలుజేసి,
పరుల సొమ్ము తోడ పాపాత్ముదగునురా!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

మనిషి ఇతరుల ఆస్తులను స్వంతం చేసుకోవడానికి పథకాలు రచించి, వాటిని సొంతం చేసుకుని, చివరకు పాపాలు మూటగట్టుకుంటాడని భావము.

29. సాధుజీవులెల్ల సంసారములు వీడి,
 భక్తి ముసుగులోన త్రప్తప్పటిటి,
 పరుల హితముగోరు పరమత ద్వేషించ్చు!
 పత్రిపాటి మాట పసిది ముాట.

కొంతమంది సాధువులు సంసారమును త్యజించి, భక్తి పేరు చెప్పి బ్రహ్మ పట్టి పోయి
 ఇతర మతాలను ద్వేషిస్తూ కాలం గడువుతారని భావము.

30. గుట్టు రట్టుగాక గుడిమాన్యములు మెక్కి
 హుండి సామ్యులన్ని గండికొట్ట,
 వెన్నదొంగ చూచి మిన్నకుండ గదర!
 పత్రిపాటి మాట పసిది ముాట.

రహస్యంగా దేవస్థానం భూములను, హుండిలో డబ్బులను దొంగిలించినా...
 శ్రీ కృష్ణ పరమాత్మ గుడి లో నుంచి అలాగే చూస్తూ ఉండి పోతున్నాడని భావము.

31. అమ్మ నాన్న లేని యాచక పిల్లలు,
 వెలిగిపోదురోయి విశ్వమంత,
 చేరదిసి పెంచ చెలిమికి తోడుగా!
 పత్రిపాటి మాట పసిది ముాట.

అమ్మ నాన్న లేని అనాధ పిల్లలను చేరదిసి వారికి చదువు చెప్పించినచో వారు
 మంచి ప్రయోజకులు అవుతారని భావము.

32. నాన్న గారి మనసు నాజూకు బొమ్మురా,
 కళ్ళలోన పెట్టి కాచువారు,
 వేలు బట్టి నడిపి విశ్వాసమిచ్చురా!
 పత్రిపాటి మాట పసిది ముాట.

తండ్రి అనే వ్యక్తి మనసు గాజు బొమ్మ లాంచీది బిధ్ము తన కళ్ళల్లో పెట్టి కాపాడుతాడు.
 చిన్నప్పుడు తన వేలు పట్టుకుని నడిచిన మనం తను ఇచ్చిన విశ్వాసంతో పెరుగుతామనే
 భావము.

33. వజ్రములను కోయ వజ్రమే కావలె,
విషమునకును విషమే విరుగుడొను,
మానవత్వమునకు మంచితనమే తోడు!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

వజ్రాన్ని కోయడానికి వజ్రమే కావాలి. విషానికి విషమే విరుగుడు అవుతుంది.
మానవత్వాన్ని చాటుకోడానికి మంచితనం అవసరమవుతుందని భావము.

34. పాలుద్రాగునట్టి పాపల చెరబట్టి,
కీడు చేయునట్టి కీచకులను,
డఃరి మధ్యనిలిపి ఉరివేయ వలెనురా!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

పాలు తాగే వయసులో అడపిల్లలను పాడు చేసి, కీడు చేసే వారిని డఃరి మధ్య నిలిపి
ఉరి వేయవలెనని భావము.

35. మరిచెట్టు జూడ మహిలోన మంచిగా,
పశువు పక్కలకును పంచు నీడ,
గొప్పవారు మెప్పు తప్పక పొందరా!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

భూమి పైన మరి చెట్టు చాలా పెద్ద వృక్షం దాని కింద కావలసినంత నీడ లభించును
ఆ విధంగానే గొప్ప వారు తప్పక మంచి పనులు చేసి పేరు పొందుతారని భావం.

36. భక్తి ముసుగులోన బాధ్యత నెరుగరు,
భక్తి వలన భక్తి శక్తి రాదు
మూర్ఖభక్తి చేత మోక్షంబు వచ్చునా!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

కొంతమందికి భక్తి ఎక్కువ కావడం వలన బాధ్యతను మరిచిపోయి ప్రవర్తిస్తూ
ఉంటారు. దేవుని మీద భక్తి వలన మనకు ఆకలి తీరదు, అహారము లభించదు.
మూర్ఖమైన భక్తి వలన మోక్షం సిద్ధించదని భావము.

37. మనసులందు కలదు మానవత్వముదియే,
ఎదుచీవారిలోనే ఏపు కలదు,
హృదిని దోచువాడు మదినిదోచగలదు !
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

ప్రతి మనిషిలోనూ మానవత్వం ఉంటుంది. తరచి చూడ ప్రతి హృదయంలోనూ ఏసుప్రభువు కనిపిస్తాడు. మనసును గెలుచుకున్న వాడు ఇతరులకు హోని చేయలేదని భావము.

38. హితము కోరువాడు మితముగా మాట్లాడు,
చెడును చేయువాడు చెంతజేరు,
మంచి చేయువాడు మనుజుడై తీరురా!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

ఇతరులకు మేలు చేయువాడు తక్కువగా మాట్లాడుతాడు. మనకు చెడు చేయాలని తలచే వాడు మెల్లగా చెంతకు చేరుతాడు. కానీ మంచి చేసిన వాడు ఖచ్చితంగా మానవత్వాన్ని కలిగి ఉంటాడని భావము.

39. పట్టబట్టి నీవు పరమేశు పూజింప,
నీదు ప్రాణమెల్ల నిలువదోయి,
పుట్టుటనిజమట్లు గిట్టుటనిజమురా !
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

పూజలు ఎన్ని చేసి, పరమేశ్వరుని కొలిచినా మనిషి పుట్టడం, మరణించడం అనేది సహజమని భావము.

40. అలుమగలు కలిసి అడుబిడ్డలజంప,
భక్తి ముసుగులోన భావ్యమగునె ?
చచ్చిపడిన శవము వచ్చుట నిజమౌన !
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

మూడు భక్తి ముసుగులో మరణించిన వ్యక్తి తిరిగి లేచి వస్తాడని నవ్వి బిడ్డలను బలిచ్చే తల్లిదండ్రులు కూడా ఈ భూమి మీద ఉన్నారని భావము. (మదనపల్లి లో జరిగిన సంఘటన గురించి)

41. ఆక్రూనవాడు అన్నమే కోరురా,
 41. పసిడి యైన వెండి పళ్ళొమైన,
 వరిని యివ్వబోదు పరమాత్మ సాక్షిగా!
 పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

ఆకలి తీర్చుదానికి అన్నమే అవసరమవుతుంది బంగారు, వెండి పళ్ళొము ముండున్నంత మాత్రాన వరి అన్నము ఇవ్వజాలదని భావము.

42. కోకిలమ్మ తినును క్రొత్త చిపుళ్ళను,
 కాకి కోరి తినును కల్పిషమును,
 తినెడి తిండి తోడ ఘనమైన గొంతురా!
 పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

కోయిల, కొత్త చిగుళ్ళను తింటుంది. కాకి కప్పులను తింటుంది. తినే ఆహారాన్ని బట్టే గొంతులో స్వరాలు పలుకుతాయని భావము.

43. వనములెల్ల పెంచ మనమున కోరిక,
 జనమునకును యుండ చక్కగాను,
 కనములన్ని యికను వనములై వర్ధిల్ల!
 పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

చెట్లు పెంచాలని మనసులో కోరిక ఉంటే చాలు ఇక కనములు వనములు గా ప్రసిద్ధి చెందుతాడని భావము.

44. అప్పు లేనివాడే అత్యంత ధనికుడు,
 నాటి మాట యిదియె నమ్మివోయి,
 అప్పు చేయువాడే గొప్పవాడుర నేడు!
 పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

పూర్వకాలంలో అప్పులేని వాడే గొప్ప ధనవంతుడు. నేడు అప్పు చేయువాడే ధనవంతుడుగా చెలామణి అవుతున్నాడని భావము.

45. గాలి యందు బలము గ్ర్షద్కు గగనాన,
ఉడుము బలము చూచుముర్చైన,
నీటిలోన బలము నిజమురా మొసలికి!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

ఆకాశంలో గ్ర్షద్కు, భూమి పైన ఉడుముకు, నీటిలోన మొసలికి, ఎక్కువ బలం
ఉంటుందని భావము.

46. ఒంటరిగను కనగ ఓటమే మొసలికి,
కుక్కలన్ని బయట కుళ్ళబొడుచు,
వ్యక్తి బలము కన్న యుక్తియే శక్తిరా!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

నీటిలో బలమైన మొసలి అలోచన లేక బయట కుక్కల చేత భంగపడుతుంది.
అటులనే కండ బలం కల వ్యక్తి కన్న వివేకపంతుడు సమస్యకు పరిష్కారం చూపగలడని
భావము.

47. అమృతోరెవరును నమ్మకాన్నిలలోన,
కొన్నవారలెవరు గొప్పయనిన,
అమృ కన్న మంచి నమ్మక మేదిరా!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

భూమిపై నమ్మకాన్ని అమ్మేవారు, కొనగలిగిన వారు లేరు. అమ్మతనం కన్న మించిన
నమ్మకం లేదని భావము.

48. రాతిలోన గాని కోతిలోనైననూ,
దైవమున్నదనెడి భావముండ
సాటి మనిషి లోని సాంబయ్య నెరుగరే!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

రాతిని పూజించే మనిషి కోతిని పూజించి వాటిలో దేవుడున్నాడని నమ్మతాడు.
సహాయం చేసే...సాటి మనిషిలో శివుడు ఉంటాడని గుర్తించ లేదని భావము.

49. మేడ కట్టి దాని గోడకు ప్రొక్కిరే,
 రంగులద్ది దాని హంగు పెంచి,
 భక్తి తోడ కొలచి భగవంతుడందురే!
 పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.
 రంగురంగుల భషునాలు కట్టి హంగులు ఏర్పరిచి భక్తి చేత గోడలకు ప్రొక్కిదేవుడంటారని
 భావము.
50. రూపమైన గాని రూకమైననుగాని!
 నష్టమైన గాని కష్టమైన,
 శాశ్వతంబు కావు శత్రుత్వమైననూ!
 పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.
 అందమైన రూపం అవసరానికి ఆదుకునే రూపాయి కష్టమైనా నష్టమైనా చివరకు
 శత్రుత్వమైనా శాశ్వతం కాదని భావము.
51. కంటితోడ చూడ కనకమైననుగాని,
 నమ్మివలడు నీవు సమ్మతించి,
 నిగ్గదేల్చి చూడ నిజము తెలియు సుఖి!
 పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.
 నీవు కళ్ళతో చూసినా మిలమిల మెరిసినదంతా బంగారం కాకపోవచ్చ. నిగ్గ తేల్చి
 చూసినప్పుడే నిజం తెలుస్తుందని భావము.
52. కట్టు బట్టతోడ కనలేని మర్మము,
 మంచి మాట తోడ నెంచలేము,
 తరచి వేచి చూడ తప్పులు దొరకరా!
 పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.
 మనిషి యొక్క మంచితనము అతను కళ్ళే బట్టలు, చెప్పే మాటలతో నిర్ణయించలేము.
 మనిషి మంచితనాన్ని గుర్తించడానికి వేచి చూడవలెనని భావము.

53. సాంప్రదాయ మనుచు సంశయమే లేక,

పండగలకు ఖర్చు దండిగాను,

అప్పజేసి కూడు మెప్పగా తినరాదు!

పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

సాంప్రదాయము వేర పండగలకు ఎక్కువ ఖర్చు చేయడం కొరకు అప్పు చేయడం మంచిది కాదని భావము.

54. పెళ్ళి ఖర్చు గొప్ప పెళ్ళిత్తు గొప్పగా,

చేయబోకుమెపుడు చింతజెంది,

పిండి కొద్ది రొట్ట విందును చేయరా!

పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

గొప్పలకు పోయి అప్పులు చేసి పెళ్ళిత్తు గొప్పగా చేయరాదని పిండి కొద్ది రొట్ట అనగా స్థాయిని బల్లీ చేయాలని భావము.

55. సీతకోక చిలుక సింగార మెరుగునా,

ఫలము లిచ్చు చెట్లు ఫలిత మెరుగ,

సాధు సజ్జనుండు సౌఖ్యంబు నెరుగునా!

పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

సీతాకోకచిలుక తన అందాన్ని గురించదు. పండ్ల చెట్లు కూడా ఫలితాన్ని ఆశించవ.

ఇతరులకు మంచి చేయవాడు తన సౌఖ్యాన్ని గురించి ఆలోచించడని భావము.

56. సాగరమ్ము పైన సాహసమ్ము వలదు

నిప్పు తోడ మనకు ముప్పు కలుగు,

చింతదెచ్చు పనులు వింతగా జేయకు!

పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

సముద్రం పైన సాహసాలు, నిప్పుతో చెలగాటం మంచిది కాదు. మనకు కష్టం కలిగించే పనులు చేయకూడదని భావము.

57. మురికి బట్టలైన మరకలు పడియున్న,
వదల గొట్టి పిదప వాడ వచ్చు,
మనసులోన మకిలి మాయహా నేరీతి!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

బట్టలను ఉత్తికి మురికిని తీసినంత సులభముగా మనసులో వద్ద చెడు ఆలోచనలను
తొలగించలేమని భావము.

58. నీతి నేర్చు వాడె రీతిని కోల్పేయి,
రంకు బొంకలాడు రమ్మయుగను,
నీతిలోన రాజ నీతియే వేరయా!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

రాజకీయ నాయకులను చూస్తే పదిమందికి నీతిబోధ చేయాల్సిన వారే పద్ధతులు
కోల్పేయి అబద్ధాలు అందంగా చెబుతున్నట్లుందని భావము.

59. సంతసంబుగోరి సహవాసములు జేయ,
వాడు వీడె యగుర పాడు చేయ,
లోక మందు చివర శోకమే మిగులురా!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

సంతోషం కొరకు స్నేహం చేస్తే వాడి చెడు లక్ష్మణాలు వీడికి అలవడినట్లుగా
ఉంటుంది లోకం తీరు. అలాంటి స్నేహాల వల్ల చివరకు బాధలు కలుగుతాయని
భావము.

60. భక్తి కలిగియున్న శక్తి మంతులు గాడు,
మాల ధారణేల మంచి విడచి,
చిత్తమందు లేని శివపూజ లేలరా!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

భక్తి కలిగిన వారికి అంత శక్తి ఉన్నట్లు కాదు. మాలను ధరించి మంచిని విడిచి
మనసులో లేని దైవభక్తి అవసరం లేదు అని భావము.

61. వేషములను మార్చి భావము మార్చినా,
మంచి యిట్టె తెలియు మర్కుమేల,
గుడ్డగుసురు మార్చు గుణములు మారునా! !
పత్రిపాటి మాట పసిడిమూట.

మనిషి బట్టలు మార్చి, వేషధాషలు మార్చినంత మాత్రాన అతసు మంచివాడు అప్పనో,
కాదో ఇట్టె తెలిసిపోతుందని భావము.

62. వృథలంత జేరి విస్తుగొల్పెడి రీతి,
చర్చ జేతురు గద చక్కగాను,
చిన్న నాటి పనులు చెల్లని పనులని!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

ప్రతి ఒక్కరూ వృథాధ్యంలో ఉన్నపపుడు చిన్నతనంలో వారు చేసిన చిలిపి పనులకు
గురించి మాట్లాడుకుంటూ అప్పడలా చేయాల్సి ఉండేది కాదని చర్చించుకుంటారని
భావము.

63. బాల్యమందు మనకు భక్తి భావము మెండు
యుక్త వయసు లోన శక్తి మెండు,
వయసు మీద పదగ వగతురు మెండుగా!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

బాల్యములో భక్తి భావము, యవ్వనములో బలం సహజంగా అందరికీ ఉంటాయి.
వయసు మీద పదే కొద్ది తమ శక్తి హీనత గూర్చి అందరూ మాట్లాడుకుంటారని
భావము.

64. పండ్లనిచ్చు చెట్లు, పాలిచ్చు గోవులు,
చేతనైన మంచి జేయు నరుడు
మాటపదగ వలెర మహితోనాకప్పుడు !
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

పండ్ల ఇచ్చే చెట్లు, పాలిచ్చే ఆవులు, మంచి పనులు చేసే ఎటువంటి గౌప్య మనిషైనా...
ఎప్పుడో ఒకప్పుడు మాట పదవలసి వస్తుందని భావము.

65. కులము పేరు జెప్పి కుంపట్లు రాజేయు
 కళ్ళు బోతులంత కళ్ళు తెరచి
 సంఘు సేవచేయ సాగరా ముందుకు!
 పత్రిపాటి మాట పసిడి మాట.
 కులం పేరు చెప్పి ఓట్లు దండుకునే నాయకులు కళ్ళు తెరిచి తప్పకుండా సమాజ
 సేవ చేయాలని భావము.

66. చేర్చు సంపదెల్ల కూర్చు శత్రువులను,
 మంచినెంచి చెడును త్రుంచవలెర,
 మంచి చెడుల మధ్య కంచెరా సంపద!
 పత్రిపాటి మాట పసిడి మాట.

మనిషికి సంపద తో పాటు శత్రువులు కూడా పెరుగుతారు. మనిషికి మంచి చెడుల
 మధ్య సంపద ముళ్ళ కంచెలా ఉంటుందని భావము.

67. నిలువ నీడలేని నిర్ణాగ్య లెందరో
 నేర్పు తోడ మెలగి నిక్కముగను,
 జీవితంబు నెరిగి జీవించుచున్నారు!
 పత్రిపాటి మాట పసిడి మాట.

ఉండడానికి ఇల్లు లేని దారిద్ర్యంలో ఉన్న వారు కూడా నిజాయీతో, నేర్పుతో తమ
 జీవితాలను కొనసాగిస్తున్నారని భావము.

68. తేనె కూడబెట్టి తేనీగ తాగునా,
 ఎలుక కూడబెట్టి ఏమి తినును ?
 స్థాయి మించి మిగుల సంపదేల మనకు !
 పత్రిపాటి మాట పసిడి మాట.

తేనేటిగ తేనెను కూడబెడుతుంది. ఎలుక ధాన్యాన్ని కలుగులో దాచిపెడుతుంది, కానీ
 అ రెండు హృద్రీస్థాయిలో తమ సంపాదన తినలేవు. అదేవిధంగా మనిషి కూడా తన
 స్థాయికి మించిన సంపద ఉంటే దాన్ని అనుభవించ లేడని భావము.

69. అడవి లోన సింహమహాముతోనున్నను,
చంపబోదు సాచి జంతువులను,
ధర్మపెరిగి తాను కర్మను చేయురా!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

అడవిలో ఉన్న సింహానికి అహం ఎక్కువ. తాను జంతువులను అన్నింటినీ చంపి తినే శక్తి ఉన్నా ధర్మంగా రోజుకు సరిపడా ఆహారాన్ని మాత్రమే తీసుకుంటుందని భావము.

70. ఎలుక చిక్కెనంట ఎరుగక బోసులో,
పక్కి చిక్కెనంట వలను వేయ,
మనిషి చిక్కెనంట మాయావి కోవిడ్ కు !
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

బోసులో పడ్డ ఎలుకలాగా, వలలో చిక్కెన పక్కిలాగా, కోవిడ్ మహమృగికి మనిషి చిక్కాడని భావము.

71. దయనుగ్గియున్న దాయాదులందరూ
మనది ప్రగతి చూచి మైత్రి విడచి
ఆరుగాలమిటుల పోరాదుచుందురు!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

ఒకరి మీద ఒకరికి దయగలిగి నా అన్నదమ్ములు సైతం ఒకరి అభివృద్ధిని చూసి ఇంకొకరు అసూయతో పోరుసలుపుతుంటారని భావము.

72. మానవీయ ప్రతిభ మట్టబెట్టిన చోటే,
విత్తువోలె యొదుగు మొత్తముగను,
పుడమి చీల్చి వచ్చు భూమాత సాక్షిగా!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

భూమిలో నాటిన విత్తులు మొలకెత్తి నట్టుగా మనిషి యొక్క ప్రతిభను అనగద్దొక్కిన చోటే ప్రతిభ చెట్టు వలె వృద్ధి చెందుతుందని భావము.

73. చీడపురుగులెల్ల చేలుమేసిన తీరు,
చెదలు పురుగులెల్ల చెట్లు తినుర,
మూర్ఖుడైన రాజు ముంచురా జాతిని!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

చీడపురుగులు, చెదలుపట్టి చెట్లు ఏ విధంగా నాశనమవుతాయో... ఆ విధంగా
మూర్ఖుడైన రాజు జాతి మొత్తాన్ని ముంచుతాడని భావము.

74. అత్తి పండు లోన చెత్త పడిన తీరు,
నారికేళమండు నీరు జేరు.
నరుని జీవితాన సిరులట్లు జేరురా !
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

అత్తి పండులో పురుగులు చేరినట్లు, కొబ్బరి కాయలో నీరు చేరినట్లు, మనిషి జీవితంలో
కూడా సిరిసంపదలు ఆ విధంగా తెలియకుండా సమకూరుతాయని భావము.

75. చెంబులోన నీరు చెక్కుచెదరకుండు,
చేతిలోన నీరు చేయి జారు,
పట్లులేని రూక పరుల సొమ్మెయగుర !
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

చెంబులో పోసిన నీరు స్థిరంగా ఉంటుంది. దోసిలిలో ఉన్న నీరు చేజారిపోతుంది. ఆ
విధంగానే చేతిలో పట్లు లేని ధనము పరుల సొమ్ముగా మారిపోతుందని భావము.

76. నలక పడని కట్టు కలత లేని మనసు,
నొప్పి లేని శిరము పిప్పి పన్ను:
లేని మానవుండు లేడయా జగతిలో !
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

కంచిలో నలక పడనివారు, మనసు బాధపడని వారు, తలనొప్పి మరియు పట్టు
చెడనివారు భూమిపై ఉండరని భావము.

77. నటనచేయవాడు నారాయణండయ్యు,

పచ్చి మోసగాడు నచ్చెగదర,

నిజము మాటలాడ నిష్టూరమిలలోన!

పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

జీవితంలో నటించేవాడిని దేవుడని నమ్ముతారు, పచ్చి మోసగాడిని ప్రజలు ఆరాధిస్తారు, కానీ భూమిపై నిజం మాటల్లాడే వారిని నిందిస్తారని భావము.

78. పుటములోన పెట్టి పుత్రుడి కాచిన,

మెరుగుదిద్దకొనును మేల్కుగాను,

కళ్ళపడిన తెలియు కన్నీటి విలువరా!

పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

కౌలిమి లో పెట్టి బంగారాన్ని వేడి చేసినప్పుడు మాత్రమే అది మెరుగుదిద్దకుంటుంది.

అలాగే మనిషికూడా కళ్ళపడినప్పుడు మాత్రమే కన్నీటి విలువ తెలుస్తుందని భావము.

79. సోకుజేసి పెంచ సోగ్గాని లెక్కన,

బిడ్డకెట్లు తెలియు బేషజాలు,

సామ్ములేక దెలియు జొన్నురొట్టె విలువ!

పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

పిల్లల్ని అల్లారుముద్దుగా పెంచిన కళ్ళనష్టాలు, మంచిచెపులు తెలియవు. చేతిలో డబ్బు లేక ఆకలిగా ఉన్నప్పుడు మాత్రమే కళ్ళం విలువ తెలుస్తుందని భావము.

80. పిలకవేసి విత్తు మొలకవేసి పెరుగు,

పుడమి చీల్చి వచ్చు పుష్టిగాను,

జీవితాన యాశ జీవించియుంచుమా!

పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

విత్తులో నుంచి మొలక భూమిని చీల్చుకుని బయటకు వచ్చినట్లుగా మనిషికి జీవితంపైన ఆశ ఉండాలని భావము.

81. ఉత్తములతొ స్నేహమత్తరు వంచీది,
ఉత్తమునైన రీతి ఉర్వియందు,
పరిమళంబునిచ్చు విరివిగా జనులకు!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

ఉత్తమునైన మనుషులతో చేయు స్నేహము అత్తరు నుండి వచ్చే సువాసన వలె
విరివిగా లభిస్తుందని భావము.

82. సంఘమందు జూడ సంసార పక్షమున్,
వేలుజూపువారు వేనవేలు,
సంప్రదాయమెల్ల చాదస్తమందురు!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

ఈ సంఘంలో సాంప్రదాయంగా జీవించేవారిని వేలెత్తి చూపే వాళ్ళు చాలా మంది
ఉంటారు. అలాంటి వారిని పట్టించుకోరాదని భావము.

83. మంచిగాను బ్రతుక మానవత్వమే చాలు,
జనులనుద్దరింప జండె మేల?
సాధుపుంగపులకు సంసారమేలయా!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

మనిషికి మానవత్వం ఉంటే మంచిగా జీవనం సాగించవచ్చు. ప్రజలను
ఉద్దరించడానికి జండెము, సాధుపులకు సంసారము అవసరం లేదని భావము.

84. ఆశయమ్మ గొప్ప అవకాశ మిచ్చురా,
ఇష్టపదుచు నీవు కష్ట పడిన,
గమ్మమెంతయున్న సామ్యమై తరుగురా!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

ఆశ మనకున్న అన్ని గొప్ప అవకాశాలను కల్పిస్తుంది. ఇష్టపదుతూ నీవు కష్టపడిన
జీవితమనే ప్రయాణం సుఖంగా సాగిపోతుందని భావము.

85. కన్న తెరచు వేళ జన్మించు పాపాయి,
కన్న మూయు వేళ మన్న మిగులు,
రెంటి మధ్యలోన రెప్పపాటు సుకర్మ !
పత్రిపాటి మాట పసిడి మాట.

కళ్ళ తెరిస్తే జననం, కన్న మూస్తే మరణం, ఈ రెండింటి మధ్య రెప్పపాటే జీవితం అని భావము.

86. ఏడ్పు తోనే మొదలు ఏడ్పుతోనే సమాప్తి,
పుట్టి నరుడు కలియు మర్మలోన,
మధ్యలోన నవ్వు మాయమైపోవురా !
పత్రిపాటి మాట పసిడి మాట.

మానవ జీవితము ఏడ్పుతో మొదలై ఏడ్పుతో సమాప్తమవుతుంది. ఈ రెంటి మధ్య కలిగిన నవ్వు ఇట్టే మాయమైపోతుందని భావము.

87. చిన్ననాటి తప్పు చెరిపివేయగలము,
పెద్దవారు చేయ పేరు జెరచు,
మంచినాచరించ మనసుండవలెనురా !
పత్రిపాటి మాట పసిడి మాట.

చిన్ననాడు చేసిన తప్పులు లెక్కలోకి తీసుకోరు, పెద్దయిన తర్వాత చేసే తప్పులు తమ పేరు ప్రతిష్టాపన పోగాడూయి. మంచిని ఆచరించడానికి మనసుంటే చాలని భావము.

88. ఎంత గొప్పమైన ఏ వేళ పుట్టినా,
ఎంత సంపదున్న ఏట్టి నరుడు,
వట్టి చేత వచ్చి వట్టిచే పోవురా !
పత్రిపాటి మాట పసిడి మాట.

మనిషి ఎంత గొప్పవాడైనా.. మంచి సమయంలో పుట్టినా... అతనికి ఎంత సంపద ఉన్నా... వట్టిచేతులతో వచ్చి, చివరకు వట్టిచేతులతో వెళ్లిపోతాడని భావము.

89. మొదటి స్నానమేదో మొదటి భోజనమేదో,
గుర్తులేదు తుదకు గోదు మిగులు,
చివరి మజిలి చూడ చీమలే దిక్కురా !
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

మొదటగా చేసిన స్నానము, మొదటగా చేసిన భోజనం ఎవరికీ గుర్తు ఉండదు.
మరణించిన రోజు అందరూ బాధ పడతారు. ఆ రోజు మన శరీరానికి చీమలే దిక్కని
భావము.

90. ఖద్ది బుద్దిలేక సిద్ధించు చదువులు,
కష్టమైరుగనట్టి కామితములు,
ఘలితమివ్వలేని పంటపొలంబురా !
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

పరిశుద్ధమైన ఆలోచన, ఆచరణ లేని చదువులు, పూజ చేయకుండా దక్కిన కోర్కెలు,
పంటలు పండని బీడు పొలాల వంటివని భావము.

91. చిన్నతనము నందు చిత్రముల్ చేయుట,
వింతగాదు పైగ వేడుకౌర,
యుక్త పయసులోన యోగ్యత నిల్చుమా !
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

చిన్నతనముల్ చిత్రవిత్రంగా ప్రవర్తించుట స్వస్థారణము, కానీ యుక్త పయసు
వచ్చిన తర్వాత మనం చేసే పనులు మన స్థాయిని, అర్థతను బట్టి ఉండాలని
భావము.

92. అన్నపుణ్యమైరుగనమ్మాయిలను పట్టి,
చెరచు కీచకులను చెరను వేసి,
ఊరు చూచుచుండ ఉరివేయ వలెనురా !
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

అన్నం, పుణ్యం తెలియని పసి పిల్లలపై అఫూయిత్యాలు చేసే వారిని ఊరి మధ్యలో
నిలిపి అందరూ చూచుచుండగా ఉరి వేయాలని భావము.

93. అరువ్వరాల అడపిల్లజెరచ,
అమృతనము శిక్షననుభవించే,
మచ్చదెచ్చవాన్ని మరణంబె శరణురా !
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

అరు సంవత్సరాల బిడ్డ పై అఫూయిత్యం చేసి, మానవత్వానికి మచ్చ తెచ్చిన వానికి మరణమే శరణమని భావము.

94. చట్టమెల్ల ధనిక చుట్టుమారీతిని,
చెలగుచుండు భువిని మెలగుచుండు,
కలిన శిక్ష వేసి కార్పిచ్చనాపుమా !
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

ఎల్లప్పుడూ చట్టాలు డబ్బులు ఉన్నవాడికి చుట్టులుగా మారుతూ ఉంటాయి. అలా కాకుండా తప్పు చేసిన వారికి కలిన శిక్ష వేయాలని భావము.

95. మనసుకింత శాంతి మచ్చుకైనా లేని,
కోట్ల కొలది పొమ్మ కొల్లగొట్టి
ధనికుడైనవాడు ధనవంతుడెల్లార !
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

మనశ్శాంతి మచ్చుకైనా లేని వాడు, కోట్ల కొలది డబ్బు సంపాదించినా... అతను వాస్తవంగా ధనవంతుడు కాలేడని భావము.

96. వైరి జాతి మరచి పోరుబాటను వీడి,
పరుల బిడ్డకైన పాలనిచ్చు,
అట్టి గోవు జనులకాదర్ఘమాయోరా !
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

శత్రుత్వాన్ని వీడి, ఇతరుల మేలుకోరి పాలనిచ్చే అవు మానవజాతికి ఆదర్ఘమని భావము.

97. వేరు జాతి, కులము వేర్వాటు వాదము,
మనిషి జాతి కదియె మచ్చదెచ్చు,
కులము కాదు మనకు గుణమే ప్రధానము!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

కులాన్ని బట్టి, ప్రాంతాన్నిబట్టి వేర్వాటువాదం చేయుట మంచిది కాదు. మనిషి అంతిమంగా ఏ కులం వాడైనా గుణం కలిగి ఉండడమే ప్రధానమని భావము.

98. గడ్డి తినెడియావు కనికరంబు కలిగి,
పాలనిచ్చు నరుని మేలుగోరి,
పాయసంబు తినుచు పాపంబులేలరా!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

ఆపు గడ్డి తిని పాలనిచ్చి, మనిషికి మేలు చేస్తుంది. అదే మనిషి ఆ పాలతో పాయసం చేసి ఆరగించి పాపవు పనులు చేస్తాడని భావము.

99. నాది నీది యనుచు బాధుకొనెడి వాడు,
పరుల సామ్య కొరకు ప్రాకులాడి,
రిప్పుమనుచు పోవు రిక్త హస్తాలతో !
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

నీది నాది అనుచు వేరుచేసి, ఇతరుల సామ్య కొరకు ప్రాకులాడే వారందరూ చివరకు ఒట్టి చేతులతో వెళ్ళిపోతారని భావము.

100. మానవత్వమొకటి మనిషి జన్మకు ముక్కి,
సంఘ జీవితమ్ము సార్థకమ్ము,
గోదు మూటగట్టి కొనిపోవుటేమిరా!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

మనిషి జన్మకు మానవత్వమే ముక్కిని ప్రసాదిస్తుంది. సంఘజీవనమే సార్థకాన్నిస్తుంది. ఈ భూమిపై ఇతరులను బాధ పెట్టి మనం తీసుకుని పోయేది ఏమీ లేదని భావము.

101. తిండి పెట్టు రైతు గుండె పగులునట్లు,

చట్టములను జేసి చంపబోకు,

రైతు కళ్ళవెంట రానీకు కన్నిరు !

పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

అన్నం పెట్టే రైతు గుండె పగిలేటట్లుగా చట్టాలు చేసి, రైతు కళ్ళవెంట కన్నిరు తెప్పించి, వారిని చంపవద్దని భావము.

102. అప్పు చేసి రైతు గొప్పగా పండించె,

కష్టమెల్ల తుడకు నష్టమాయె,

తప్పు చేసి ప్రభుత ముప్పుదెచ్చె మనకు !

పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

అప్పుచేసి రైతు గొప్పగా పంటలు పండించిన చివరికి అతనికి కష్టము నష్టమే మిగులుతుంది ఆ విధంగా ప్రభుత్వాలు రైతులకు ముప్పు తెచ్చే చట్టాలను చేయరాదని భావము.

103. కరువు కాటకాలు కప్పాల బ్రితుకులు,

పాలకు ధర లేక పాడి రైతు,

వానవచ్చి పంట వాగు పాలాయోరా !

పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

రైతులకు కరువు కాటకాలు, కష్టపడే బ్రితుకులకు తోడుగా పాలకు గిట్టుబాటు ధర లేక అతివ్యక్తితో పంటలు నీటిపాలౌతున్నాయని భావము.

104. ఇంటిలోన యంతి ఇలవేల్పుగావెగ్గె,

భక్తి శ్రద్ధలేక భయము లేక,

వీపుమీద వేల్పు వెడుక కాదోయి !

పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

ఇంటిలోన గృహిణి అందరూ ఇష్టపడే దేవతగా విలసిల్లుతుంది. అలాంటి గృహిణి భక్తి శ్రద్ధలు లేక వీపు మీద రవికకు వెంకటేశ్వరుని బోమ్మ తగిలించుకోవడం ఒక వింతగా మారిందని భావము.

105. కొత్త పుంతదొక్కి కోరికలీదేర,

దేవుడైననేమి దెయ్యమైన,

మనిషి చేతిలోన మరబొమ్మలేనురా !

పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

కొత్త కొత్తగా కోర్కెలు కలిగినపుడు దేవుడైన గాని దెయ్యమైన గాని మనిషి చేతిలో మరబొమ్మలు గా మారి పోతారని భావము.

106. కారణమ్ములేక గారాబముల్ జేసి,

పెంచ వలదు బిడ్డ పేరుగాంచ,

చదువు నేర్చ వలయు సంస్కారముల తోడ !

పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

పిల్లలను అతి గారాబం చేసి పెంచరాదు. వారికి చదువు సంస్కారం నేర్చించి పెంచిన గొప్ప పేరు సంపాదించగలరని భావము.

107. వెప్రి తలలువేయ వేడుకై జనులకు,

సోకుమిన్నయయ్య సాగసుకన్న,

ఖర్చులదికమాయె కాలానుగుణముగా !

పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

ఈనాటి ప్రజలు అందచందాల కొరకు ఎక్కువ ఖర్చు చేయడం. ఆ ఖర్చు కొరకు వేడుక వెప్రి తలలు వేసి నట్లుగా ఉండని భావము.

108. సంబరములతోడ సంసారములు నాగె,

అప్పు జేసి తినగ పప్పు కూడు,

తప్పుకాదటంచు ముప్పుతేరాదయా !

పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

నేచి కాలమండు సంసారములన్నియు సంబరములతో జరుగుచున్నవి. ధానికి కొరక అప్పు చేయడం పెద్ద తప్పేమీ కాదని భావనతో ప్రజలు జీవిస్తున్నారని భావము.

109. అడుబిడ్డ పైన చూత్యలు సబబోనే,
అడపడచు వలెను చూడవలెర,
సాధికారమిచ్చి సహకరించుము నీవు!
పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

సమాజంలో అడపిల్లలందరిని తమ ఇంటిలోని ఆడపడుచులు చూడవలెనని, వారికి సాధికారత ఇచ్చిన అభివృద్ధిలోకి వస్తారని భావము.

110. అడుబిడ్డ యనగ అమృగదర బాల,
అదరించకున్న అంతరించు,
సృష్టి కార్యమనెడి దృష్టితో చూడుమా!
పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

అడబిడ్డ అమృతో సమానము. వారిని ఆదరించ కుంటే అంతరించి పోతారని, మనల్ని సృష్టించినది అమృ మాత్రమే కనుక ఆమెను తల్లి అనే భావనతో చూడాలని భావము.

111. సంఘమందుజూడ సంస్కార వారథి,
నేటి బాలికార మేటి రేపు,
బాలికలను పెంచు బాధ్యత తోదను!
పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

నేటి బాలికలే రేపటి తల్లులు. వారే ఈ సంఘంలో సంస్కారానికి వంతెన లాగా ఉపయోగపడతారు. కావున ఆడపిల్లలను బాధ్యతతో పెంచవలెనని భావము.

112. అడుబిడ్డకున్న ఆశలు చంపకు,
అడుబిడ్డ చూడ అబల కాదు,
అబల చదువు నేర్వు సబలగా మారురా!
పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

అడుబిడ్డ కున్న ఆశలను, కోర్కెలను తగ్గించ రాదు. బాగా చదువు నేర్వించడం వల్ల అమె గొప్ప శక్తిమంతమైన మహిళగా మారుతుందని భావము.

113. అమ్మ కాదురయ్య ఆటబొమ్మ యిలను,

అమ్మతనము గూర్చు కమ్మడనము,

వంశవృక్షమందు వారథే వనితరా !

పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

ఈ ప్రకృతిలో అమ్మ ఆట బొమ్మ కాదు, అమెలోని అమ్మతనం మనకు కమ్మడనాన్ని జస్తుంది. వనిత వంశవృక్షానికి వారథిలా నిలుస్తుందని భావము.

114. ఆడమగ వివక్క అంతరాలెందుకు,

ఆడబిడ్డ చూడ అదిశక్తి,

ఆడబిడ్డ చదువ ఆధారహా నీకు !

పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

సృష్టిలో ఆడ మగ ఇద్దరూ సమానమే ! వీరి మధ్య అంతరాలు ఉండకూడదు. ఆడబిడ్డ చదువ మనకు, ఈ దేశానికి ఎంతో అవసరం ఆధారహాతుందని భావము.

115. ఐక్యరాజ్యసమితి ఆహోర దినమును,

జరుపు చుండె ప్రజల మెరుగు కొరకు,

ఆకలిని జయింప అక్షోబరు నెలలో !

పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

ఐక్యరాజ్యసమితి ప్రజల ఆకలి తీర్చి, జీవన విధానాన్ని మెరుగుపర్చడానికి అక్షోబరు నెలలో ఆహోర దినోత్సవాన్ని జరుపుతోందని భావము.

116. సంపదంతయన్న సౌఖ్యము లేకున్న,

మనసుకింత శాంతి మచ్చుకైన,

లేనిచోట యేమి లేనివాడవు నీవు !

పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

మనసుకు శాంతి లేనప్పుడు ! సంపద ఎంత ఉన్నా సౌఖ్యము లేకున్నట్టే! మనశ్శాంతి లేని చోట ఎంత డబ్బు ఉన్నా ఏమీ లేని వాడితో సమానమని భావము.

117. మట్టి కాదు దేశమంటే మనుషులోయి,
తిండి కలిగియున్న కండకలుగు,
గొప్పగాను జెప్పె గురజాడ యొకమాట !
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

దేశమంటే మట్టి కాదు మనుషులని, తిండి కలిగితే కండ కలదని గురజాడ అప్పారావు
గారు ఏనాడో చెప్పారు దాన్ని గుర్తించాలని భావము.

118. ఉన్నవాడికొరకు ఉదర పోషణలేల,
లేనివాడి బ్రతుకు లెక్కలేదు,
సంపదెల్ల పంచు సమధృష్టితో నీవు !
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

ప్రభుత్వాలు బాగా సంపద ఉన్నవారికి మేలు చేకూర్చేలా చేయకూడదు, పేద వాడికి
సమానమైన అవకాశాలను కల్పించి, సంపద పంచాలని భావము.

119. చిత్రికిపోయినట్టి జీవితాల కొరకు,
అతుకు వేయి చివరి మెతుకు వరకు,
ఆకలేర మనకు అతిపెద్ద శత్రువు !
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

జనావళికి అతిపెద్ద శత్రువైన ఆకలిని జయించాలంటే ! చిరిగిన జీవితాలతో చివరి
మెతుకు వరకు పోరాదాలని భావము.

120. పొగరుబట్టి యెండ్రి బౌరియ బయటికేగు,
కాచుకొన్న నక్క గాయ పరచు,
నరుడు పొగరు పట్టి నడచురా గాలిలో !
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

యంద్రకాయ పొగరు బట్టి బౌరియ నుండి బయటకు వచ్చినప్పుడు నక్క తినేస్తుంది.
ఆ విధంగానే పొగరు పట్టిన నరుడు ఊహలలో విహరిస్తాడని భావము.

121. ఐదు మంది కలసి షకమత్యము తోడ,
యుధ్ఘమందు గెల్చు యోధులైరి,
వంద మంది కలసి వంశాన్ని కూల్చిరే !
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

పాండవులు ఐదు మందే అయినా ! షకమత్యంతో యుద్ధాన్ని గెలిచారు. కౌరవులు వందమంది అయినా నీతి లేక వంశాన్ని కూల్చారని భావము.

122. మేలు కోరువాడు మిన్నుకుండగలడా?
కీడు కోరువాడు కీచకుండ,
మంచి స్నేహితులను యెంచుకోవలెనురా !
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

మనకు మేలు చేయువాడు ఎప్పుడు ఊరకనే కాలక్షేపం చేయడు. అలాగే మనకు కీడు చేసే వాడు కీచకడితో సమానం. కావున మంచి స్నేహితులను ఎంచుకోవాలని భావము.

123. చెప్పులింట తిరుగ చేటుగల్లు మనకు,
స్నానమాచరించ స్ఫుర్తోర,
సంప్రదాయమెల్లు శాసనమౌనయా ?
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

ఇంటి లోపల చెప్పులతో తిరగడం మంచిది కాదు. ప్రతి రోజుం స్నానం చేయడం అరోగ్యకరం. మనము పాటించే సంప్రదాయాలన్నీ శాసనమే కావాల్సిన అవసరం లేదని భావము.

124. ఇరుకు గృహములోన ఇంపైన స్నేహము,
పెద్ద యించీలోన పేద మనసు,
ఇదియే లోక రితి పదిలమై యుండురా!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

చిన్న ఇంటిలో మనసు ఇంపుగా ఉంటుందని, పెద్ద పెద్ద ఇళ్ళల్లో మనసు పేదగా ఉంటుందని, ఇదే లోకరీతి, ఇది పదిలంగా ఉంటుందని భావము.

125. పిచ్చివాడి చేత మచ్చుకైనను రాయి,
బక్కసారియైన ఉంచవలదు,
మంచి చెడులు మరచి ముంచురా జాతిని !
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

అర్ఘ్యత కలిగిన వారికి అధికారం ఇష్వకపోతే పిచ్చివాడి చేతిలో రాయి ఉన్నట్టే,
ఆ తర్వాత వాడు మొత్తం జాతిని ముంచుతాడని భావము.

126. ఆకలైన వానికన్నపాసీయాలు,
నిద్రగొన్నవాన్ని నీడ చాలు,
అక్రమాలు జేయ అధికారమే చాలు !
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

ఆకలి అయినవాడికి అన్నపాసీయాలు అవసరం, బాగా నిద్ర వచ్చినవాడికి చెట్టు
నీడ చాలు, అలాగే అక్రమాలు చేసే వాడికి అధికారం ఉంపే చాలని భావము.

127. రైతులంత జేరి రహదారి వెంబడి,
నడచినంత జరుగు న్యాయమేది ?
మంచి చేయునయ్య మహరాజు తలచిన !
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

రైతులు రోడ్డుపై ఉద్యమాలు చేసినంత ఉపయోగంలేదు. కానీ మంచి చేయాలని
మహరాజు తలచిన చాలు ప్రజలకు మంచి జరుగుతుందని భావము.

128. పంట పొలములందు పనిచేయు కూలీలు,
వృత్తికారులు తమ వృత్తి వీడి,
చేపచచ్చి చూచె చేయూత కోసమై!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

పొలంలో పనిచేసే కూలీలు, కార్పికులు, వృత్తికారులు ప్రభుత్వం ఇచ్చే పథకాల
కోసం వెంపర్లాడుతూ కాలక్షేపం చేస్తూ ఉన్నారని భావము.

129. పిచ్చిమొక్క మొలిచె పచ్చని నేలపై,
వెచ్చునైన గూడు పెచ్చులూడె,
బాధ్యతెరిగి నీవు భవితప్పమును తేల్చు !
పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

పాలంలో పంట వేయకపోతే పిచ్చి మొక్కలు మొలుస్తాయి. అలాగే మంచి వారికి ఓటు వేయకపోతే దేశ భవిష్యత్తు పెచ్చులూడుతుందని భావము.

130. ఆకలోకరిదాయె అనందమొకరిది,
శ్రవమనవమ్మనొకడు జన్మమంత,
పాలకేడ్చునొకడు పరుపుకేడ్చునొకడు !
పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

ఒకరికి ఆకలి, ఒకరికి ఆనందం, ఒకడు ఆజన్మంతం క్షప్పపడుతూ ఉంటే, ఇంకొకడు సుఖం ఆనుభవిస్తూ ఉంటాడు. భూమిపై ఒకడు పాల కోసం... మరొకడు పరువ కోసం ఏడుస్తూ ఉంటారని భావము.

131. పూలపైన నొకడు నేలపైన నొకడు,
విశ్రమించునొకడు వీధిలోన,
స్థాయిబట్టి యొకడు సాధించి తీరురా !
పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

పూలపాన్ని పైన ఒకరు, నేల పైన ఒకరు మరియు వీధిలోన ఒకరు వారి స్థాయిని బట్టి నిద్రిస్తారు, అలాగే వారి యొక్క స్థాయిని బట్టి అభిపృష్ఠ సాధిస్తారని భావము.

132. కలలు చెదిరిపోవు క్రొర్యమ్మ మిన్నంట,
దీపమారిపోవు దీసులింట,
కళ్ళు తెరిచి చూడు కుళ్ళిన లోకాన్ని !
పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

దుర్గార్థం రాజుమేలినప్పుడు పేదల కలలు చెదిరిపోయి, వారి ఇంటి దీపము ఆరిపోతుంది. అలాంటి ఈ కుళ్ళిన లోకాన్ని కళ్ళు తెరచి చూడమని భావము.

133. త్రాగు పాలతోచి దైవపూజలకంటె

పేదవారికిప్ప సేదతీర్చు,

పాలు పారబోసి పాపాలు జేయుక !

పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

విగ్రహాలకి పాలాభిషేకం చేసి పాలు వృధా చేయడంకంటే, ఆకలితో ఉన్నవాడి ఆకలి తీర్చిన దేవుడు సంతోషస్తుడని భావము.

134. అభిమతమ్ము లేని అభిమాన సంఘాలు,

సంఘసేవ లేని సాధుజనులు,

నాణ్యముగను లేని నాయకులేలరా?

పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

జతరులపై అభిమానము లేని అభిమాన సంఘాలు, సేవ చేయలేని సాధువులు, అలాగే నాణ్యత లేని నాయకులు ఈ సమాజానికి అవసరం లేదని భావము.

135. భవితనిచ్చువారు భాగ్యమిచ్చెంచారు

చిన్ని పాపలేర జీవితమ్ము,

బాలలేర నాటి భావాల వారథి!

పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

కుటుంబానికైనా, దేశానికైనా, ఈనాటి బాలలే రేపటి భవిష్యత్తుకు వంతెన లాంటి వారని భావము.

136. హక్కులున్నచోట హోయి కలుగు నీకు,

హక్కులుణచబడిన దిక్కులేదు,

హక్కు లేనిచోట ప్రొక్కులే పెక్కురా!

పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

హక్కులు అణచివేయబడిన చోట ప్రజలకు హని కలుగుతుంది. హక్కులు లేనిచోట ప్రతిచోటా కాళ్ళకు ప్రొక్కులని భావము.

137. దేశ సంపదోయి దేవతామూర్తులు,
ప్రగతి శీలురోయి జగతియందు,
లేత బాలలేర రేషటి సంపద!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

దేశ సంపదైనా, ధైవమైనా, ప్రగతిశీల మైనా, నేటి బాల బాలికలే రేషటి సంపదని భావము.

138. కట్టిపెట్టవోయి చిట్టి పాపలపైన,
శిక్ష వలదు చిన్న రక్ష చాలు,
కనికరించి నీపు కనులందు కాచుమా !
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

చిన్న పిల్లల పైన శిక్షలు విధించాల్సిన పని లేదు. వారికి రక్షణ కల్పించి కనులలో పెట్టి చూసుకున్న పిల్లలు అభివృద్ధి చెందుతారని భావము.

139. ఆటపాటలందు అలరించు బాల్యమ్ము,
పృథ్వి చెందునోయి పృథ్వియందు,
పాప నవ్వులోర బంగారు సంపద !
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

చిన్నతనంలో ఆటపాటలతో విద్యాభ్యాసం చేసిన పిల్లలు అభివృద్ధి చెందుతారని, చిన్న పిల్లల బోసి నవ్వులే వారికి బంగారు భవిష్యత్తు అని భావము.

140. కౌరవేంద్రుడేగే క్రోర్యమ్ము చేతను,
వంశనాశనమ్ము వరలెనయ్యా,
తప్పుజేయవాడు తప్పించుకోలేదు !
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

దుర్మార్గమతో దుర్యోధనుడు తన వంశ నాశనం కోరి తెచ్చుకున్నాడు. కాబట్టి తప్పు చేయడు ఎన్నటికి తప్పించుకోలేదని భావము.

141. కీచకుండు చచ్చె కీచులాటల తోడ,

వాలి చచ్చె తుదకు గేలిచేసి,

పరుల తూలనాడ పౌరుషంబెట్టూర ?

పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

పరాక్రమవంతుడైన కీచకుడు, మహో బలశాలి అయిన వాలి, పరులను కించుపుచడం వల్ల మరణించారు. కాబట్టి ఇతరులను తక్కువ చేసి మాట్లాడటం వీరులకు పౌరుషం అనిపించుకోజాలదని భావము.

142. సర్వొశనంబె గర్వపు చేష్టలు,

పరుల పాండజేయ పాడియోనె?

అణిగి మణిగి యుండ ఆళీస్సులందురా !

పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

గర్వంతో చేసే పనులు ఎవరికి మంచిదికాదు. అణకువగా ఉంటే ఆళీస్సులు పొందుతారని భావము.

143. వీరుడైనవాడు ధీరత్పము కలిగి,

విడచిపెట్టునోయి వీధి పోరు,

స్థాయి బట్టి నరుడు సాహసించవలెరా !

పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

వీరుడైన వాడు, ధీరుడైనవాడు గొప్ప మనసు కలిగి ఉండి చిన్న చిన్న విషయాలలో తలదూర్ఘడు. ఆ విధంగా ప్రతి ఒక్కరూ తమ స్థాయిని బట్టి ప్రవర్తించుకోవలెనని భావము.

144. మాటలాడవలెను మంచితనము తోడ,

పోరు వచ్చునోయి పొగరు చేత,

నోటిమాట జార చేటువచ్చు మనకు !

పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

ప్రతి ఒక్కరితోనూ మనము మంచిగా మాట్లాడ వలెను. పొగరుగా మాట్లాడడం వల్ల పోరు తప్పదు. నోటిలో మాట జారిన వెనక్కి తీసుకోలేము, పైగా మనకు ముప్పు కలుగుతుందని భావము.

145. పక్షి నుండి మనిషి పద్మతులన్నియు,

నేర్చువచ్చునయ్య నేర్చుతోడ,

నరునికన్న మిన్న నాగరికతలోన !

పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

పక్షి నుండి మనం ఎంతో నేర్చుకోవాలి మనిషికన్నా పక్షులు చాలా ఉన్నతమైన స్థాయిలో జీవిస్తాయని భావము.

146. వృద్ధ పక్షి మీద శ్రద్ధను చూడుమా,

అమృ ప్రేమ చెట్టుకొమ్మ పైన,

పిల్లపక్షిదీర్ఘ తల్లి కడుపుమంట !

పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

పిల్లలకు పక్షులు ఆహారాన్ని అందించినట్టే ఆ పిల్లలు పెద్దెన తర్వాత తమ వృద్ధ పక్షులకు కూడా ఆహారాన్ని అందజేస్తాయి. ఆ విధముగా మనుషులు కూడా ప్రవర్తించాలని భావము.

147. పతువులైనగాని పక్షులైననుగాని,

ప్రేమ చూపునోయి పేర్కుతోడ,

మనుజుడైనవాడు మరినేర్చుతెప్పుడో !

పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

పతువుక్కాదులు తమ పిల్లల పైన ఎంతో ప్రేమ, దయ కలిగి ఉంటాయి. వాటిని చూసి కూడా మనిషి ఎప్పటికీ నేర్చుకోలేక పోతున్నాడని భావము.

148. గొప్ప చదువులెల్ల కోకొల్లజదివియు,

మెప్పుపొందలేడు మేల్చిగాను,

చదువు సంధ్య లేని జంతువే మేలురా !

పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

గొప్పగా చదివిన మనుషుల కన్నా ప్రేమ, దయ, జాలి చూపించడంలో చదువు లేని పతువుక్కాదులు ఎంతో నయమని భావము.

149. ఒక్క నరుడుప్ప ఓర్చుతో జీవించ,
జీవులన్న తుడు చీములైన,
నరుని చేష్టలన్న నానాటి విధములో !
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

ఒక మనిషి తప్ప మిగిలిన జీవులన్న ఓర్చుతో, నేర్చుతో జీవిస్తాయి. నానాటికి నరుని చేష్టలు ఉంహకందని విధంగా ఉన్నాయని భావము.

150. అర్థతున్నవాడికవకాశమిప్పుమా,
మోసగాణ్ణి నమ్మ ముంచు మనల,
ఆశపడ్డవాడు అవకాశవాదిరా !
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

అర్థత ఉన్న వారికి అవకాశం ఖచ్చితంగా ఇవ్వాలి. మోసగాడిని నమ్మితే వాడు మనల్ని ముంచుతాడు. అత్యాశ పడిన వాడు ఎప్పుడూ అవకాశవాదిగానే ఉంటాడని భావము.

151. జీతభత్యములతో జీవితాలు నడచు,
వనరుతోడ నడచు వాహనమ్మ,
నమ్మకంబు మీద న్యాయము నిలచురా!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

మనిషికి జీతభత్యాలతో జీవితాలు, ఇంధనంతో వాహనము, నమ్మకం మీద న్యాయము నిలబడతాయని భావము.

152. బిడ్డ పెళ్ళిజేయ బిగువుతో కొల్పగ,
ఏడు తరములు సరిచూడ వలెర,
ఇట్లు నాయకులను ఎన్నుకోవలెనురా!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

ఆడబిడ్డను పెళ్ళి చేయడానికి వెనకట ఏడు తరముల ను సరి చూసుకుంటారు. మరి ఓట్లేసి నాయకులను ఎన్నుకునేటప్పుడు ఈ విధంగా చూడాలని భావము.

153. విష్టుమొక్కనాట విఫలయత్వములే ?

కలుపు మొక్క తీయ గడువదేల ?

మంచి పెంచవోయి మహారాజువై నీవు !

పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

సమాజంలో విష్టు మొక్క నాటడానికి ప్రయత్నం చేయకూడదు. కలుపు మొక్క తీయడానికి ఆలస్యం చేయకూడదు. మంచిని పెంచడానికి ప్రతి ఒక్కరు మహారాజుల ఉండాలని భావము.

154. వేటగాడు విసురు విత్తుకై వెళ్లిన,

చింత చెందు పణ్ణి చిక్కు కొన్న,

కపట నాటకమ్మ కనిపెట్టి జీవించు !

పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

వేటగాడు విసిరే విత్తనాల కోసం పణ్ణి వెళ్లి చిక్కుకున్నట్లు మనం కూడా నిత్య జీవితంలో కపట నాటకాలను గుర్తురిగి జీవించాలని భావము.

155. కూతురైననేమి కూరిమి కూర్కగా

కొమరుడైననేమి కూడు బెట్టు,

కన్నబిడ్డసుగను కడతేరి పోకుండ !

పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

పెంచడానికి కూతురైన కొడుకైనా ఒకపే, అలాగే విద్యాబుధ్యలు నేర్చించిన తరువాత సంపాదించడానికి ఇద్దరూ సమానమే, కావున కన్నబిడ్డ ఆశలు కడతేరి పోకుండా చూడాలని భావము.

156. కన్నబిడ్డ పడ్డ కష్టంబు గుర్తించి,

తండ్రి నడచివచ్చు తనకు తోడు,

చక్కగాను చదువ చల్లగా దీవించు !

పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

కన్న తండ్రి తన బిడ్డ కష్టాన్ని గుర్తించి, తనకు తోడుగా వచ్చి చక్కగా చదువుకోవాలని, చల్లగా దీవిస్తాడని భావము.

157. అడుబిడ్డయనక అవకాశ మిహ్వమూ,
సమముగాను జూచి సంతసించు,
చదువు సంధ్య నేర్ప చైతన్యమొందును !
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

ఆడ బిడ్డను, మగ బిడ్డతో సమానంగా అవకాశమిచ్చి, చదువు నేర్పినచో ఆడబిడ్డ
కూడా చైతన్యము పొందుతుందని భావము.

158. సహనమందు మహిళ సాహసమందును,
తక్కువేమి కాదు తానెవరికి,
బాల బాలిక యను పట్టింపు వలదురా !
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

సహనానైకైనా, సాహనానైకైనా ఆడవారు ఎవరికి తక్కువ కాదని నిరూపితమైనది
కావున బాల బాలికల మధ్య తేడా ఉండరాదని భావము.

159. బాలికనగ నేడు బంగారు బొమ్మురా,
కన్నతండ్రి పైన కనికరంబు,
దయను చూపునోయి దయనీయ స్థితిలోన !
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

బాలిక ప్రతి ఇంటికి బంగారు బొమ్మ. తండ్రి పైన కొడుకు కంటే కూతురికే కనికరం
ఎక్కువగా ఉంటుందని భావము.

160. ఉద్యమాల జేయు ఉద్యోగిషైనికు,
కోపమేలనోయి తాపమేల ?
రోజు వారి కూలి భోజనమిచ్చురా !
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

ఉద్యోగం చేసే ఉద్యోగి ఉద్యమాలు చేయవలసి వస్తే, అతని కోరికలు తీర్చడానికి
ప్రయత్నం చేయాలి. అతనిపై ప్రభుత్వము కోపతాపాలు చూపరాదని భావము.

161. రాజ్యమందుచూడ రారాజు లెందరో,
వచ్చినారు జీతమిచ్చినారు,
క్రొత్తగాను దీర్ఘ కోర్కెలు లేవయా !
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

రాజ్యము లో పనిచేసే ఉద్యోగులకు రాజులు ఎందరో వచ్చి జీతభత్యాలు ఇచ్చినారు. వారికి ఇష్టవలసినది ఇస్తే చాలు, కొత్తగా ఏమీ ఇష్టవలసిన పని లేదని భావము.

162. ప్రభుతయనగ ప్రజలకభివృద్ధి జేయుచు,
ప్రజల కోర్కె దీర్ఘ పాడియాను,
జీతమివ్వేక కోతలు వలదయా !
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

ఏ ప్రభుత్వం అయినా ప్రజలను అభివృద్ధి వైపు తీసుకువెళ్లాలి. ప్రజల కోర్కెలను తీర్పగలగాలి. అలా ఇచ్చిన మాట నిలబెట్టుకో కుండా, జీతాలపై కోతలు వలదని భావము.

163. నారు పోయువాడె నీరు పోసినటుల,
కూలిజేయు మాకు కూడునివ్వు,
లెక్కదేల్చి మావి బొక్కలు పూడ్చుమా !
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

నారు పోసిన వాడు నీరు పోయడం ఎంత సహజమో ఉద్యోగం ఇచ్చిన వాడు జీతం ఇష్టుడం కూడా అంతే సహజం అని భావము.

164. పెరుగు జీతమెల్ల పెరుగు ధరలతోడ,
పెరుగునోయి లెక్క తరుగులేక,
జరుగు దినములెల్ల మరుగున పడిపోయె !
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

ధరలు పెరిగినప్పుడల్లా జీతాలు పెరుగుతాయి. అవి అలా పెరుగుతూనే ఉంటాయి. ఎప్పుడు తగ్గే ప్రస్తకి ఉండదని భావము.

165. ప్రభువులైనవారు ప్రజల సంక్షేమమే
కోరవలయు కోట్ల భారమైన,
కాంక్ష తీర్చవలయు కాలానుగుణముగా !
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

కోట్ల రూపాయలు భరించి పాలకులు ఎప్పుడూ ప్రజల సంక్షేమాన్ని కోరవలెను.
కాలానుగుణంగా ఇది తప్పదని భావము.

166. సంప్రదింపులైలు సచివులతోగూడి,
జరుపవలెను నీడు బెరుకువీడి,
కోతలు వలదయ్య కోశానలోటుండ !
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

సమస్యలు వచ్చినప్పుడు మంత్రులతో చర్చించి సమస్యలు పరిష్కారం చేయవలెను
గాని, ఉద్యోగుల జీతాలలో కోతలు విధించరాదని భావము.

167. ఉద్యమాలజేయు ఉద్యోగి హక్కుల,
పోత్తహించుమయ్య పోరు వీడి,
హితవు పలుకవలెను హీనమీ ఫిట్ మెంటు !
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

ఉద్యమాలు చేసే ఉద్యోగుల హక్కులను రక్కించే విధంగా ప్రభుత్వము నడుచుకోవాలని,
పోరుబాట వీడి వారికి మంచి జీతభత్తాలు ఇష్టవలెనని భావము.

168. పెంచకోయి వయసు త్రుంచకోయి భృతిని,
అద్దె డ్యూటీ పైన ఆంక్షలేల ?
లెక్క తేల్చి మాది హక్కులు నిల్చుమా !
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

ప్రభుత్వ ఉద్యోగికి పదవి విరమణ వయసు పెంచాల్చిన అవసరం లేదని, ఇంటి
అద్దె తగించాల్చిన పనిలేదని, లెక్కలు తేల్చి హక్కులను కాపాడాలని భావము.

169. బండియాడినల్లీ తొందాట చెల్లదు,
బోపురాజు చెప్ప మెప్పుకాదు,
మాడి హక్కులన్ని మన్నించవలెనయా !
పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

బండి శ్రీనివాసరావు, బోపురాజు వెంకటేశ్వరు వీళ్ళు చేసిన చర్చలు ఉద్యోగులకు మేలు చేయలేదని, ఉద్యోగుల హక్కులను కాపాడాలని భావము.

170. చేయి చేయి కలిపి చేతనత్వము తోడ,
ప్రతిఫుటించ చర్య ఫలితమిచ్చు,
ఆశ దీర్ఘకొనుము ఐకమత్వము చేత !
పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

చేయి చేయి కలిపితే చైతన్యము, దాని వలన ప్రతిఫుటించడం జరుగుతంది. అందరూ ఐకమత్వంగా ఉంటే తమ కోర్కెలు నెరవేర్పుకోగలరని భావము.

171. ఎవ్రబడిన కళ్ళు ఎరువు రంగు పతాక,
మెరుపునిచ్చేనోయి తురువు ముక్క,
సాహసంబుజేయ సాధించవచ్చురా !
పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

ఎరువు రంగు జెండా, ఎవ్రబడిన కళ్ళతో సాహసం చేసిన ఏదైనా సాధించవచ్చునని భావము.

172. కట్టె వంపుదీర్ఘ కత్తి వలదురన్న,
పాయ్యలోన పెట్టు బూడిదౌను,
ఉక్క పాదములను ఉద్యమంబణచును !
పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

కట్టెవంపును కత్తితో కొట్టాల్చిన అవసరం లేదు. పాయ్యలో పెట్టిన బూడిద అవుతుంది. అలాగే ప్రభుత్వ ఉక్క పాదాన్ని ఉద్యమాలు దీటుగా ఎదుర్కొంటాయని భావము.

173. దిక్కు పిక్కటీలై హక్కులు కాపాడ,
సమరమాయెను జన సంద్ర మాయే,
లక్ష్ములను దీర్ఘ లక్ష్మ గొంతులరచె !
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

లక్ష్మ గొంతులు ఒక్కచోట చేరి లక్ష్మ్యన్ని సాధించడం కోసం దిక్కులు పిక్కటీలైటట్లు
ఉండ్చమాలు చేసిన హక్కులను కాపాడుకోవచ్చని భావము.

174. ప్రభువులైనగాని పద్ధతి పాటించి,
మెలగవలయునయ్య తెలివిగాను,
పట్టు విడుపులేని పంతమ్మునీకేల ?
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

రాజ్యాన్ని పరిపాలించే ప్రభువులు పద్ధతులు పాటించి, తెలివిగా మసలుకోవాలని,
పట్టువిడుపులు ఉండాలని భావము.

175. పరుల సామ్మునైన పరుల భూమైననూ,
దోచుకొనుచు దాచు నీచులకును
వీరు వారలనెడి భేదంబు లేదయా !
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

ఇతరుల డబ్బును, భూమిని దోచుకుని, దాచుకునేవారికి మోసం చేసేటప్పుడు వీరు,
వారు అని భేదములు ఉండవని భావము.

176. అడవినీతి నెరిగి ఆరుగాలము నిల్చు,
పశువులైన గాని పళ్ళులైన,
మనిషి మటుకు పెరుగు మహిషిమైలోకాన !
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

అడవిలో పెరిగే పళ్ళులు, పశుపులు మొదలైనవి అడవి నీతిని పాటిస్తాయి. కానీ
మనిషి మాత్రం ఒక రాక్షసుడు లాగా ప్రవర్తిస్తాడని భావము.

177. మానవత్వమొకటి మనిషికున్నను చాలు,
మతము జూడ వలదు మనిషియందు,
మంచి చెడులు కలసి మనసులోనుండురా!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

మనిషికి మానవత్వం ఒక్కటున్న చాలు. మనములలో మతాలను చూడరాదు. మనలో మంచి, చెడులు కలబోతగా ఉంటాయి వాటిని గుర్తించి జీవించాలని భావము.

178. చెట్లు పెంచునొకడు చేలలో దైవంబు,
పూజ చేయునొకడు పూటపూట,
పాపి యొకడు జేరి పాపంబు జేయురా !
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

శైతు చేనులో చెట్లు పెంచి, ఆ చెట్లును దైవంగా చూస్తాడు. మరొకడు భారీగా కూర్చుని తిని పూట పూట పూజ చేస్తాడు. మరొకడు కేవలం పాపాలు చేయడం కోసమే జన్మిస్తాడని భావము.

179. అష్టకప్పములను ఆనందముగనోర్చి,
బాధలన్నీదీర్చి వండివార్చి,
పేద తల్లియైన పేర్చితో పెంచురా !
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

మన కన్నతల్లి పేదరికంలో ఉన్నా, అష్టకప్పాలు పడి మన బాధలన్నీ తీర్చి, మనకు అహిరాన్ని సమకూర్చి, ప్రేమతో పెంచుతుండని భావము.

180. చక్కగాను పెరిగి మొక్కగా యెదిగెడి,
పృక్క జాతికిదియె లక్ష్మణంబు,
నిలువ నీడ నిచ్చి నిల్చురా జగతిని!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

ఈ భూమిపైన మొక్కలు చక్కగా పెరిగి, పదిమందికి నీడనిచ్చే గుణాన్ని కలిగి ఉంటాయని భావము.

181. పెద్ద గాలిగూల్చు పెద్దచెట్లను గూడ,

గడ్డి పరక నిల్చు గట్టిగాను,

నీతిమంతుడిట్లు నెగ్గురా నికషను !

పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

పెద్ద పెద్ద గాలులకు పెద్ద చెట్లు కూలిపోతాయి. కానీ గడ్డిపరక అలాగే నిలబడి ఉంటుంది. నీతిమంతుడు కూడా కాలము పెట్టే పరీక్షలో నెగ్గుతాడని భావము.

182. అధికమైన బడులు నధికమైన గుడులు,

అధికమైనరీతి అందరికిని,

అందుబాటులోన పొందుపర్చువలెర !

పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

పరిపాలించేవారు ప్రజాభీష్టం కు అనుగుణంగా అధికంగా గుడులు,బడులు ఏర్పాటు చేసి వృధ్ఛలోకి తేవాలని భావము.

183. శ్రమను నమ్మకొనగ సౌందర్య మదియేను,

జీవితాన తొలగు చింత నీకు,

శ్రమను చేయువాడే శక్తివంతుడగుర !

పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

శ్రమే మనకు జీవన సౌందర్యము. శ్రమ కష్టాలను తొలగిస్తుంది శ్రమ చేయువాడే శక్తిమంతుడని భావము.

184. అధిక జనము తోడ నల్లాడు దేశంబు,

అధిక కూడు గుడ్డలధిక వ్యయము,

అధిక విద్య వైద్య మందించ వలెనురా !

పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

అధిక జనాభా కలిగిన దేశానికి అధికముగా ఆహారము, బట్టలు,అధిక భర్యలు, విద్య, వైద్య సదుపాయాలు కల్పించాలని భావము.

185. కొలువ్వైన గాని కోరికైననూ,

వాహనమ్ము లైన వనరులైన,

మంది యెక్కువైన మజ్జిగ పలుచనో!

పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

అధిక జనాభా ఉన్నచో కోరికలతో పాటు ఉద్యోగాలు, వాహనాలు, వనరులు ఎక్కువగా అవసరమవుతాయి. కానీ మంది ఎక్కువ అయినప్పుడు మజ్జిగ పలచన చందంగా అరకొర సౌకర్యాలు ఉంటాయని భావము.

186. ఒక్క బిడ్డ చాలు ఓర్చుతో పెంచిన,

ఇధ్వరైన హద్దు ఇంక వద్దు,

అడుపుజేయ వలెను అధిక జనాభాను!

పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

మన దేశానికి ఒక్క బిడ్డ ముద్దు, ఇధ్వరైతే హద్దు. అనే నానుడి అమలు చేసి, అధిక జనాభా నియంత్రించాలని భావము.

187. గొప్ప స్నేహితుండు మెప్పునుకోరడు,

తప్పులెన్నువాడ గొప్పవాడు,

స్నేహితుండు పరమ సేవకుండోనురా!

పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

మంచి స్నేహితుడు ఎప్పుడు మనల్ని పొగడడు, పైగా మనలోని తప్పులను ఎత్తి చూపుతాడు. నిజమైన స్నేహితుడే మనకు సేవకుడిలా పని చేస్తాడని భావము.

188. నాటి శిక్క లేవి నాటి బంధుము లేవి?

తోడు పిల్లలేరి వేడుకేది?

నాడు గౌరవమ్ము నేడెట్లు పోయెరా!,

పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

పారశాలలో పిల్లలకు గతంలో ఉన్న విధంగా శిక్కలు లేవు. సంబంధాలు లేవు. అడుకోవడానికి తోడు పిల్లలు లేరు. ఉపాధ్యాయుల పట్ల నాడు ఉన్న గౌరవం నేడు లేదని భావము.

189. విలువనిచ్చ విద్య విశ్వమందు వెలుగు

విద్య లేనివాడు వింత మనిషి

విద్య నేర్పవాడు విజ్ఞాడై చెలగురా !

పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

ప్రపంచంలో మనకు విలువను సంపాదించి పెట్టేది విద్య మాత్రమే. అలాంటి విద్యలేనివాడు పశుపతో సమానం. విద్య నేర్పవాడు విజ్ఞాడై చలామణి అప్పతాడని భావము.

190. కొల్లగొట్టు దొంగ కోట్ల కొలది సామ్ము,

ఆస్తి పొస్తులన్ని అమృగలడు,

తస్మరించలేని ధనరాళి విద్యరా !

పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

దొంగలు దోచుకోలేనిది, ఆస్తిలాగా అమృలేనిది, ఇతరుల నుండి కొల్లగొట్ట లేని ధనమే విద్య అని భావము.

191. అస్వదమ్ములున్న ఆస్తులెంతున్నమా,

తల్లిదండ్రులున్న తాతులున్న,

అడుకొనెడివారలా వైద్య మూర్తులే !

పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

అస్వదమ్ములు, తల్లిదండ్రులు, తాతుమత్తాతులున్నా, ఆస్తులు అంతస్తులు ఉన్నా, జబ్బు చేసినప్పుడు అడుకొనెడివారు వైద్యలేనని భావము.

192. శానిత్రైజు వాడు శాశ్వతముగ నేడు,

జబ్బు దూర మౌర సబ్బు తోడ,

మాస్కు వాడ ముఖము రిస్కు లేక జనము !

పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

కరోనా వలన నేడు శానిత్రైజర్, సబ్బు, మాస్కు తప్పనిసరి అయినదని భావము.

193. జగతి పణికిపోవ ప్రగతి నిలచిపోవ,
 టీక వచ్చేనోయి రూక లేక,
 మాయదారి జబ్బు మాయహౌ రీతిలో!
 పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

కరోనా మహమ్మర్చి వచ్చాక ఈ ప్రపంచం అంతా అభివృద్ధి నిలచిపోయి, ప్రజాజీవితం పణికిపోయింది. అలాంటి పరిస్థితిలో ఉచితంగా టీకా వచ్చిందని భావము.

194. సబ్బు కూడ లేని మబ్బు జీవితములు,
 తుండు గుడ్డ లేని బండ బ్రతుకు
 మార్చు వారలెవరు తీర్చు వారెవ్వరు !
 పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

సబ్బు కూడా లేని మబ్బు జీవితాలకు, రుహులు కూడా లేని బండబారిన బ్రతుకులను మార్చు వారు వారి కష్టాలను తీర్చువారెవరని భావము.

195. చదువు సంధ్య లేని సంతలో పశువులు,
 చక్కగాను దారి ప్రక్క నడచు,
 చదువుకొన్న మనము సంతలో పశువులే !
 పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

చదువు కొనలేని సంతలో పశువులు రహదారి వెంట ఒక ప్రక్కగా నడుచును. మనం మాత్రం సంతలో పశువులు వలె నడుచుకుంటున్నామని భావము.

196. ఆకలైనగాని అవసరమ్మునగాని,
 క్రూర మృగము మాట మీరదోయి,
 సింహమైనగాని జింకను చంపదు !
 పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

ఆకలైనగాని, అవసరాలకు గాని క్రూరమృగాలు కూడా మాట మీద నిలబడతాయి. సింహమైనా జింక పిల్లను చంపకుండా కాపాడుతుందని భావము.

197. చీమలైనగాని చిలుక్కైననుగాని,
శిక్కణిచ్చినట్లు చిత్రముగను,
నడచుకోనును స్వామి నడివీధిలోనైన !
పత్రిపాటి మాట పసిది మూట.

చీమలు గాని, చిలుకలు గాని శిక్కణ ఇచ్చిన విధంగా నడి వీధిలోనైన నడనడుచుకుంటాయి. మనిషి మాత్రం ఆ విధంగా నడుచుకోడని భావము.

198. ఆస్తిషైన యాశ అంతస్తుషైన యాశ,
అబ్బిరంబుగాను డబ్బులాశ,
ఆశలన్ని చివర అడియాశలొనురా !
పత్రిపాటి మాట పసిది మూట.

మనిషికున్న ఆస్తి షైన, అంతస్తుల షైన, డబ్బు షైన ఆశలు అన్నీ ఈ లోకం విడిచి వెళ్ళేటప్పుడు అడియాశలు అప్పుతాయని భావము.

199. అవిచితనము తోడ అల్లాడుచున్నను,
హలము పట్టి రైతు పొలముదున్ని,
గొప్ప సూర్యినిచ్చు గుణవంతుడయ్యోరా !
పత్రిపాటి మాట పసిది మూట.

అవిచితనంతో ఉన్నరైతు తాను నాగలి పట్టి పొలం దున్ని పంట పండించి, ఇతరులకు గొప్ప సూర్యి నిచ్చే గుణవంతుడని భావము.

200. పలుగుపట్టినావు పట్టపు రాజుషై,
వెలుగు నింపి నావు వేల్పువగుచు,
మెతుకునిచ్చి రైతు బ్రతుకంగ నేర్చురా !
పత్రిపాటి మాట పసిది మూట.

పలుగు పట్టి పొలం దున్నిరైతే పట్టపు రాజు, ఇతను ప్రజలకు ఆహారం అందించి, మనం బ్రతకడానికి కారణమౌతున్నాడని భావము.

201. అల్లూడు బిడ్డ ఆకవిజాచియు,
కంటనీరుజూచి కలతజెంది,
మేడి పట్టి రైతు జోడెడ్ల కదిలించే !
పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

ఆకవితో అల్లూడుతున్న బిడ్డలను చూసి, రైతు మేడి పట్టి జోడెడ్ల కదిలించి ఆహారాన్ని ఉత్పత్తి చేస్తాడని భావము.

202. చేత ముల్లుకర్ర చేలలో రైతన్న,,
విత్తునాటి యెదకు హత్తుకొనుచు,
పచ్చదనము పెంచి పంటలనందించు !
పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

చేతిలో ముల్లుకర్ర పట్టి చేనులో రైతన్న విత్తులు నాటి మొక్కలను తన బిడ్డ లాగా పెంచుకుంటూ సమాజానికి పచ్చదనము ఆహారము అందిస్తాడని భావము.

203. హలము నందిపట్టి పొలము దున్నెడి రైతు,
పాడినిచ్చు రైతు పాడె కెక్కె
హలము చేతపట్టి హలాహలము త్రాగే !
పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

నాగలి పట్టి పొలం దున్నే రైతు, పాడి రైతు, నేడు విషము త్రాగి చనిపోతున్నారని భావము.

204. కొండమీద నల్ల గండశిలను దెబ్బి,
ఊరి మధ్య నిలిపి ఉలితో చెక్కి
బండరాయి కొలిచి భగవంతుడండురే !
పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

కొండ మీద బండరాయిని తెబ్బి ఉలితో చెక్కి దానికి పూజ చేసి భగవంతుడంటారని భావము.

205. పేదవాని కడుపు రోదనతోనిండె,

గంజినీళ్ళు చాలు కడుపునిండ,
పంచభక్త్య మేల పరమాన్నమేలరా ?
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

కాయకష్టం చేసే పేదవాడి కడుపు గంజి నీళ్ళతో నిందుతుంది. అలాంటప్పుడు అతనికి పంచభక్త్య పరమాన్నాలు అవసరం లేదని భావము.

206. చెప్పువాడికేమి గొప్పగా నీతులు,

ఆచరించవలయు ఆత్మ శుద్ధి,
అవసరాన్ని బట్టి ఆరాధనలు చేయు !
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

సమాజానికి నీతులు చెప్పే వాడికి ఏమి తక్కువ లేదు. తన అవసరానికి మాత్రమే దైవ పూజ చేస్తాడు. కానీ ఆత్మ శుద్ధి తో ఉన్న వాడే నిజమైన మనిషి అని భావము.

207. కాని పనులు జేయ కవ్వింపు లేలరా,

సొంత పనుల కొరకు పంతమేల,
ఉన్నతాసనములు ఊహిరున్నపరకే !
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

చెడ్డ పనులు చేయడానికి ఇతరులను కాలు దువ్వి కవ్వించడం వలదు. నీ సొంత పనుల కోసం పంతము వలదు. బంగారు సింహాసనమైనా చివరి చూపు పరకేనని భావము.

208. రంగురాయి కైన రాపిడి లేకుండ,

మెరవబోదు మహిళ మెడనుజేరి,
నరుడుగూడ యటుల మెరుగుద్దించలయు !
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

రంగురాయికిరాపిడి కలిగించడం వలన అది ఆభరణంగా మారి, మహిళల మెడలో మెరుస్తుంది. ఆవిధంగా మనిషి కూడా మెరుగుద్దుకుని బ్రతుకవలెనని భావము.